

Linnaeus University studies in policing
#003-2014

Patrik Thunholm

Kommunikativ maktförskjutning?

Legitimitetsskapande kommunikation i kölvattnet av ett massmedialt uppmärksammat omhändertagande

Kommunikativ maktförskjutning?

Legitimitetsskapande kommunikation i kölvattnet av
ett massmedialt uppmärksammat omhändertagande

Patrik Thunholm

Linnæus University studies in policing. Nr 003, 2014

Kommunikativ maktförskjutning?

Legitimitetsskapande kommunikation i kölvattnet av ett-massmedialt uppmärksammat omhändertagande

Patrik Thunholm

Redaktörer: Rolf Granér, Ola Kronkvist och Elisabet Hellgren

© Polisutbildningen och författaren

Tryckt hos Ineko, Mölndal

Rapporten kan beställas från Linnéuniversitetet, Polisutbildningen,
351 95 Växjö
eller laddas ner från Lnu.se

Sammanfattning

Människor är i behov av information för att kunna bilda sig en uppfattning om hur samhället fungerar. Av de olika vägarna till kunskap om myndigheter och samhälle framstår massmedia som den absolut viktigaste. Som granskare av den offentliga makten spelar massmedia en viktig roll i ett demokratiskt samhälle. I samband med att polisradion blev krypterad och tystnade skedde en maktförskjutning rörande informationen till polisens fördel. En kommunikativ maktförskjutning framträder också i ljuset av det nutida medielandskapet där digital teknik bjuder på stora möjligheter att i egna kanaler sprida önskvärda budskap och därmed utöva makt över såväl dagordning som tanke. Vid sidan av detta ökar antalet kommunikatörer stadigt, något som gör att makt i form av resurser också påverkar den kommunikativa helhetsbilden. Studien tar sin utgångspunkt i ett massmedialt uppmärksammat fall av beskrivet övervåld och visar vad som kan hända strategiskt kommunikativt vid en polismyndighet då journalistiken presenterar en negativ bild. Vid sidan av detta undersöks också vad fallet väcker för frågor om myndighetsrollens natur och om myndigheters mediekritik samt kommunikativa maktindelning. Studien utgår från teorier om makt och legitimitet.

Det aktuella fallet föranledde polismyndigheten att bjuda in lokala journalister till en praktisk pressträff cirka en vecka innan programmet sändes. Under pressträffen fick medierepresentanterna se och prova på den polisiära konflikthanteringen. En av journalisterna som var på plats har intervjuats och ger sin bild av pressträffen. Samma dag som TV-programmet om fallet sändes gick polismyndigheten ut med ett brett spektrum av kommunikationsåtgärder i flera olika digitala kanaler. Myndighetens åtgärder redovisas kronologiskt och i anslutning till detta får läsaren också en bild av vad massmedia rapporterade i anledning av fallet. Polismyndighetens kommunikationsinsats utgick i huvudsak från egna kanaler, däribland digital medborgardialog i realtid. Medborgardialogen har analyserats och presenteras i särskild ordning. Kommunikationschefen intervjuades av den egna myndigheten och vid sidan av att rikta offentlig kritik mot de grävande journalisterna och deras arbetsmetoder använde hon också retoriska grepp på ett till synes genomtänkt sätt. Intervjun har analyserats med utgångspunkt i en retorisk

textanalys. Kommunikationschefen har också intervjuats separat inom ramen för denna studie.

Medborgare har förväntningar på och perception av en organisations verksamhet. Detta kan ställas mot organisationens faktiska handlingar och verksamhet. Om dessa två ligger långt ifrån varandra uppstår ett legitimitetsgap vilket i förlängningen påverkar förtroendet för organisationen. För att överbrygga legitimitetsgapet kan legitimitetsskapande kommunikation användas. Legitimitetsskapande kommunikation är ett begrepp som myntas i studien. Här åsyftas extern kommunikation med bibehållet förtroende och legitimitet som främsta syfte och där avsändaren söker påverka makten över tanken för att motverka legitimitetsgap. Myndigheter ska bedriva informationsverksamheten med utgångspunkt i saklighet och opartiskhet. Det myndighetsperspektiv som kommer till uttryck i studien gör gällande att det ligger i myndighetens uppgift att ge medborgaren en så korrekt bild av något inträffat som möjligt. Jönköpingspolisens kommunikationsinsats skulle kunna ifrågasättas. Att informera och söka påverka är en sak, men att ge sig i kast med att ifrågasätta och kritisera massmedias metoder kan leda till att myndigheten hamnar på fel sida om det grundlagsuttryckta objektivitetskravet. Samtidigt är det svårt att dra en tydlig gräns för var det godtagbara i en myndighets kritik av massmedia går. Åsikter går isär och ytterst handlar det om en fråga om omdöme och vad som ligger i betraktarens ögon.

Abstract

Citizens are in need of information to form an opinion about how society works. Of the various routes to the knowledge about how the authorities and the society works seems the media as the most important. As a reviewer of the Public power the media plays an important role in a democratic society. When the Police radio was encrypted, there was a shift of power of information to the Police's advantage. The communicative power shift appears also in contemporary media landscape, where technology offers great opportunities for actors to use their own channels to communicate their own image and thereby influencing power over the agenda. Alongside this, the number of communicators is increasing which makes power of resources affects the communicative whole picture. The study is based on a media profile case of the described assault and looks at what can happen strategic communicative at a police department when journalism offers a negative image. Aside from that it also examines questions about the role of authority and of media criticism authorities together with communicative power sharing. The Study is based on theories of power and legitimacy.

The investigated case led the Police to invite local journalists to a practical press conference about a week before the TV-program was aired. During the press briefing the media representatives got to see and try on the police conflict management. One of the journalists who were present is interviewed and gives his view of the press conference. The same day the program was broadcasted the Police went out wide with a wide range of communication activities came to exploit the technology and imagination to the outer limits. The activities are reported in chronological order along with the reader is given a picture of what the media reported regarding the case. Police Authority communications effort was primarily based on their own channels and in this including digital dialog with citizens in real time which is analyzed separately. The Communications manager is interviewed by their own authority, and besides directing criticism against the digging journalists and their working methods, she uses the rhetoric skillfully. The interview is analyzed on the basis of a rhetorical text analysis.

Citizens have the expectation and perception of an organization's operations. This can be contrasted with the organization's actual actions and activities. If these two are far apart a gap of legitimacy appears which ultimately affects confidence in the organization. To bridge the legitimacy gap the organization can use legitimacy - building communication. Legitimacy building communications is a term established through this study. This refers to external communication which has the maintenance of confidence and legitimacy as the main purpose and that is trying to affect the power of the idea. Authorities are to conduct information operations on the basis of objectivity and impartiality. While making authority perspective claims that you see it as their duty to provide the citizen as accurate a picture of something occurred as possible. Jönköping police communications effort could be questionable in some parts. To inform and seek to influence is one thing, but to get to grips with the question of the mass media methods can lead to stretches the bounds of what is acceptable. It is difficult to draw a clear line for it was acceptable in an agency's criticism of the media. Opinions differ greatly and ultimately it is about a matter of opinion and what lies in the eyes of the beholder.

Förord

Samhället blir allt mer kunskapsintensivt och informationen fullkomligen flödar. Vikten av källkritik har nog aldrig framstått som större. Glöm inte det mina älskade barn Saga och Lucas.

Att kommunicera positiva bilder av den egna verksamheten är en självklar och allt viktigare uppgift för den som strävar efter legitimitet. Det går att tala om legitimitetsskapande kommunikation. Myndigheter och andra har blivit tämligen fria aktörer att använda sig av egna kommunikationskanaler i det nya medielandskapet. I händelse av allvarlig kritik slår deras kommunikationsmaskinerier igång. Redo att medregissera, tar presstalesmän och andra legitimitetsagenter plats i frontlinjen. Informationssamhällets fabriksarbetare har till uppgift att upprätthålla den bild myndigheten vill ska möta medborgarnas ögon. I detta sammanhang finns det några personer som legitimitetsagenterna skyr mer än andra. Dessa är visselblåsare och grävande journalister.

Basen för denna rapport utgörs av en magisteruppsats skriven inom ramen för SIK-programmet (Strategisk Information och Kommunikation) på Högskolan i Borås/Bibliotekshögskolan. Tack till fil. dr. Johan Sundeen m.fl. för en givande utbildning och värdefull handledning. Tack också till fil. dr. Ola Kronkvist och fil. dr. Rolf Granér vid Polisutbildningen i Växjö för genomläsning och värdefulla synpunkter.

*Information är makt
Kommunikation är en konst
Kommunikationen sker inte sällan på maktens villkor*

Patrik Thunholm
Järfälla, maj 2014

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problembeskrivning	3
1.3 Syfte och frågeställningar	5
1.4 Avgränsningar	5
2 Teori	7
2.1 Legitimitets- och intressentteori	7
2.2 Maktteori	9
3 Kommunikationsaktörer	13
3.1 Medborgare	13
3.2 Massmedia	14
3.3 Myndighet	16
4 Fallet med den berusade 18-åringen	19
4.1 Ärendet	19
4.1.1 Omhändertagandet	19
4.1.2 Före programmet	20
4.1.3 Programmet	21
4.1.4 Efter programmet	23
4.1.5 Granskningsnämnden	25
4.2 Polismyndighetens chatt	26
4.2.1 Censur	28
4.2.2 Ifrågasättande av massmedias metoder	29
4.2.3 Hänvisning till sekretess	30
4.3 Myndighetsintervjun med kommunikationschefen	31
5 Intervjuer	33
5.1 Lokal massmedierepresentant	33
5.2 Kommunikationschefen	34
6 Analys	37
6.1 Offentligt kommunikativa åtgärder före och efter sändning	37
6.2 Det skrivna ordet	40
6.2.1 Myndighetsintervjun med kommunikationschefen	40
6.2.2 Chatten	42
6.3 Myndighetsrollens natur och myndigheters mediekritik	44
6.4 Principiellt om kommunikativ maktindelning utifrån fallet	46
7 Avslutning	49
7.1 Reflektion och slutsatser	49
7.2 Framtida utveckling och fortsatta studier	52
8 Källförteckning	55
Bilaga 1. Vetenskaplig ansats, metod och material	61
Bilaga 2. Gripa och behålla initiativet	73
Bilaga 3. Polisradion som tystnade	77
Bilaga 4. Kronologisk genomgång av fallet	81
Bilaga 5. Myndighetsintervjun med kommunikationschefen	85

Bilaga 6. Intervjuguider	89

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Medborgare¹ är i behov av information för att kunna bilda sig en uppfattning om hur samhället fungerar för att i förlängningen kunna fatta beslut av olika slag. Uppfattningar om exempelvis myndigheternas arbete bildas huvudsakligen genom egna erfarenheter, interpersonell kommunikation och massmedia. Av de olika vägarna till kunskap om myndigheter och samhälle framstår massmedia som den absolut viktigaste, något som egentligen inte är konstigt, eftersom den generella bilden i regel ligger bortom den egna vardagen. Mot denna bakgrund har massmedia en viktig roll i ett demokratiskt samhälle. De har genom grundlag givits en fristående och granskande roll. Lagstiftaren har, med öppna ögon, tagit risken att massmedia missbrukar sitt förtroende, eftersom det ansetts mindre illa än att bygga in tryckfrihetsbegränsningar i lagstiftningen. Massmedias granskande roll kan bland annat handla om att ha insyn i myndigheternas verksamhet, för att i förlängningen kunna förmedla information till medborgarna. För att kunna fullgöra sitt arbete är massmedia beroende av information från källor såsom exempelvis polisverksamheten.

Polisradion var länge en viktig källa för massmedia i fråga om händelser, men i samband med att polisen införde sitt krypterade radiosystem Rakel tystnade den öppna polisradion. Vad som därefter skett är en förskjutning av makten över viss information, och detta till polisens fördel. Nyhetsredaktioner har hamnat i en ny form av beroendeställning till polisens informatörer och kommunikatörer. Förr kunde reportrar lyssna och snabbt vara på plats, men nu måste polisen själv aktivt informera om pågående eller avslutade händelser. Polisen har i någon mån tagit makten över nyhetsvärderingen. I detta avseende har det skett en kommunikativ maktförskjutning. Om polisen inte fullgör sin informationsskyldighet² kan detta resul-

---

¹ Medborgarbegreppet behandlas närmare i kapitel 3.

² Myndigheten ska tillhandahålla information om sin verksamhet och följa sådana förhållanden utanför myndigheten som har betydelse för verksamheten. Skyldigheten att informera syftar bland annat till att främja ett öppet och upplyst offentligt samtal.

tera i demokratiproblem. Den kommunikativa maktförskjutningen stannar inte bara vid polisradion utan kan också ses i ljuset av dagens medielandskap som till stor del utgår från Internet. Internet bjuder, till skillnad från andra kanaler, på interaktivitet, något som möjliggör för användare att sinsemellan diskutera redaktionernas rapportering, prioritering, etik och vinkel. Utvecklingen har gjort att medieredaktionerna tappat en del av sitt monopol och sitt tolkningsföreträde, samtidigt som medborgarnas och källornas ställning har stärks. I takt med att ensamrätt på sändning och redigering försvunnit har journalisternas makt successivt minskat. Samtidigt har snabba informationsvägar etablerats genom bland annat sociala medier. Dessutom har samhällets dolda arenor minskat genom en ökad användning av övervakningskameror och möjligheter till privat dokumentation genom användande av exempelvis mobiltelefoners funktioner.

Hösten 2012 omhändertogs en berusad ung man i Jönköping. I polisens arrestintag vägrade mannen att lyda polismännens uppmaningar om att ta av sig sin keps och jacka, inom en av polismännen godtagbar tidsram. Detta ledde till våld. Händelsen fångades på en övervakningsfilm, som visade hur mannens keps slogs av hans huvud och hur han senare brottades till marken. Under våren 2013 fick fallet massmedial uppmärksamhet, först av SVT Uppdrag granskning och dagen efter i SVT Debatt. Såväl granskningsprogrammet som debatten kretsade kring det aktuella omhändertagandet och med diskussioner om bland annat moraliskt otillåtet och straffrättsligt tillåtet våld. Polismyndighetens satsning på extern kommunikation, både före och efter programmen innehöll flera olika delar. Som exempel kan nämnas att de en vecka innan sändning, anordnade en pressträff för lokala massmedierepresentanter. Samma kväll som programmet sändes chattade polisanställda med medborgare via myndighetens webbplats. Utöver detta publicerades också texter med kritik mot Uppdrag granskning arbetsmetoder. Myndigheten hävdade att Uppdrag granskning inte hade försökt att vara opartiska och ge en nyanserad bild, samt att det fanns mer till själva händelsen än vad som framkom i programmet.

Den till synes offensiva kommunikationsinsatsen, med utnyttjande av egna kanaler, väckte en tanke om att närmare undersöka

dess upplägg. Uppmärksamheten i denna rapport riktas mot den kommunikativa makten och hur polisen före och efter sändning arbetar för att bemöta massmedias vinkling.

1.2 Problembeskrivning

Antalet anställda kommunikatörer har ökat markant på senare tid. I Sverige finns det idag ungefär dubbelt så många kommunikatörer som journalister.³ Professor Jesper Falkheimer har gett uttryck för en risk i att maktbalansen rubbas till kommunikatörernas fördel. Han menar att detta är mindre bra eftersom det i ett samhälle måste finnas en god balans även här.⁴ Massmedia har en viktig roll i att granska myndigheterna. Samtidigt får den granskande journalistiken ofta själv kritik för att inte vara objektiv genom att arbeta med hårda vinklingar i jakt på medborgarnas uppmärksamhet. Detta kan leda till att myndigheter i händelse av kritik försöker övertyga medborgaren om att deras bild är den riktiga. Frågan är åt vilket håll utvecklingen är på väg och vad en sådan maktobalans kan innebära i förlängningen.

Kommunikatörer arbetar kontinuerligt för att deras myndigheter ska uppfattas som legitima av omgivningen. Detta följer av legitimitetsteorin.⁵ Om det blir en skillnad mellan myndighetens och samhällets normsystem riskerar ett legitimitetsgap att uppstå. För att överbrygga ett sådant kan myndigheten kommunicera socialt accepterade handlingar till sin omgivning och på så sätt försöka undanröja hotet. Genom kommunikation följer makt och här återfinns bland annat makten över dagordningen. Denna maktform är öppen och kan påverkas av olika aktörer med intresse av att styra densamma. Makten över tanken handlar istället om hur människan uppfattar eller ser verkligheten. Det är den mest osynliga och kanske viktigaste formen av makt. I fallen med kommunikativ makt handlar det, för maktutövarna, om att få människor att tro att vissa frågor eller verklighetsbeskrivningar är viktigare, mer relevanta och trovärdigare än andra. Brunsson (1989; 1993) har funnit att presentationen av siffror

---

³ Pettersson (2013). *Fyra pr-konsulter per journalist*. Truedsson (2014) rapporterar om 20 000 kommunikatörer i Sverige

⁴ ibid.

⁵ Deegan (2002). s. 295 ff.

inom svensk statsförvaltning, ofta har en högre prioritet än verkligheten bakom desamma. För att vinna medborgarnas förtroende kan det i sammanhanget finnas goda skäl att tro att legitimitetsskapande kommunikation⁶ finns högt upp på myndigheternas agenda.

Internet har möjliggjort för myndigheter och andra aktörer att oberoende av massmedia kommunicera i enlighet med legitimitetsteorin. Egna kanaler kan användas för att snabbt och effektivt kommunicera önskvärda budskap. Utvecklingen har bland annat medfört att det inte längre finns ett lika stort värde för myndigheterna att ställa upp då journalisterna kallar: det är ju möjligt att kommunicera ändå. Även medborgarna finns på denna arena. Genom sociala medier kan de enkelt ta till orda och utöva makt över såväl dagordning som tanke. Till sin hjälp har medborgarna inte sällan smarta telefoner. Vid sidan av att vara rena kommunikationsverktyg har de smarta telefonerna också ökat möjligheterna till privat dokumentation genom bild-, video- och ljudupptagningar. Spridningsmöjligheter har bidragit till att samhällets dolda arenor har minskat. En annan dimension att addera till detta är den ökade användningen av övervakningskameror i samhället. Bilden av ett komplext kommunikationslandskap framträder.

Oaktat resursstyrka och ny teknik ska myndigheter vara objektiva och respektera lagstiftarens syn på massmedias självständiga roll i samhället. Mot denna bakgrund är det därför nödvändigt att kasta ljus över frågor som myndighetsrollens natur och myndigheters mediekritik i relation till legitimitetsskapande kommunikation. Eftersom all offentlig makt utgår från folket, förutsätts medborgarna kunna fatta sina beslut på basis av så korrekt information som möjligt om hur samhället fungerar. Men vad händer om den legitimitetsskapande kommunikationen blir så stark att andra bilder av förvaltningens verksamhet inte tillåts komma till medborgarnas kännedom? Problemet blir därför också intressant också ur ett demokratiperspektiv, eftersom det väcker frågor om hur en eventuell kommunikativ maktförskjutning påverkar medborgarna rent principiellt.

---

⁶ Författarens eget begrepp. Legitimitetsskapande kommunikation kan definieras som extern kommunikation med bibehållet förtroende och legitimitet som främsta syfte och där avsändaren söker påverka makten över tanken för att motverka legitimitetsgap. Se även avsnitt 7.1.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att med utgångspunkt i ett massmedialt uppmärksammat fall närmare undersöka vad som kan hända kommunikationsstrategiskt vid en polismyndighet i samband med att massmedia redovisar en bild som bjuder negativ publicitet. I studien söks svar på följande frågeställningar:

- Vilka offentliga kommunikativa åtgärder vidtog polismyndigheten före och efter sändningen av SVT Uppdrag gransknings program den 8 maj 2013?
- Hur använde polismyndigheten det skrivna ordet för att kommentera SVT Uppdrag gransknings metoder och för att ge sin bild av händelsen?
- Vad väcker fallet för frågor om myndighetsrollens natur och om myndigheters mediekritik?
- Vilka principiella frågor om kommunikativ maktindelning aktualiseras av fallet?

De två senare frågorna utgår från diskussionen i problemformuleringsavsnittet och är till skillnad från de två första mer övergripande till sin natur.

1.4 Avgränsningar

Myndighetens chatt innehåller åtskilligt textmaterial som faller utanför studiens ramar. Detta behandlas inte. Inte heller länspolis-mästarens text eller pressmeddelandet analyseras närmare. Fokus läggs istället på myndighetsintervjun med kommunikationschefen, eftersom denna bäst svarar mot studiens syfte och frågeställningar. Vid sidan av polismyndighetens chatt förekom också en chatt på SVT:s webbplats, där Uppdrag gransknings reportrar svarade på frågor från tittarna. Chatten har besökts och studerats som ett led i den induktiva ansatsen. Chatten bedömdes dock inte skänka studien något nämnvärt värde, då de frågor och svar som där förekom var av det slag att de främst utgjorde ris och ros till programmet. Den kritik som riktades mot programmet var i huvudsak densamma som myndigheten redan hade gett uttryck för. En viktig del i en studie av detta slag är att låta de olika aktörerna komma till tals. Uppdrag

gransknings reporter har via e-post erbjudits att delta i studien för att ge sin bild av polismyndighetens kritik. Uppdrag granskning har inte avhört, vilket är synd då det hade varit intressant att höra deras syn på huruvida den grävande journalisten ser vinster med att få en mer aktiv motpart. Samtidigt har de i en tidigare text gett en kortfattad beskrivning av sin syn. Inte heller chattande medborgare har involverats i studien, vilket kommer av att den absoluta majoriteten har chattat under pseudonymer. Ofrivilliga avgränsningar har därför skett i dessa delar.

2 Teori

2.1 Legitimitets- och intressentteori

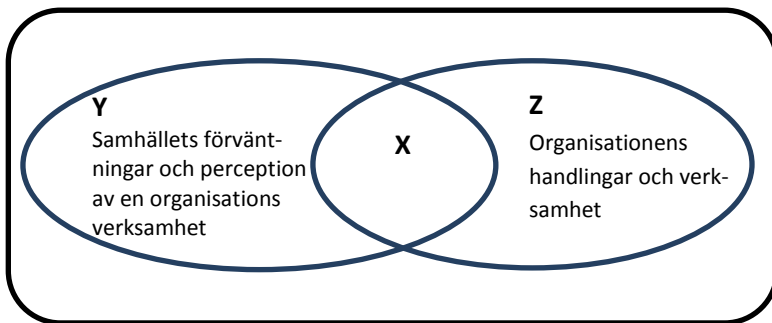
Legitimitetsteorin utgår från att organisationer kontinuerligt agerar på sätt som anses vara socialt accepterade, för att uppfattas legitima av omgivningen. Enligt denna teori behöver organisationer uppfattas som legitima för att överhuvudtaget kunna existera. Det finns ett socialt kontrakt mellan organisationen och samhället som består av normer och regler som samhället strävar efter. Kontraktet grundas i de krav och förväntningar som ställs från omgivningen och hur organisationen ska kunna tillgodose dessa. Organisationer kan ha det svårt att följa samhällets normer och gränsdragningar eftersom de kontinuerligt förändras i fråga om vad som i samhället anses vara legitimt. För organisationerna är det dock högst väsentligt att de följer det sociala kontraktet för att kunna fortsätta sin verksamhet. Skulle de bryta mot kontraktet och bli uppfattade som illegitima kan konsekvenserna bli minskad efterfrågan på produkter och tjänster utifrån bristande förtroende. I värsta fall kan det sociala kontraktet rivas upp.⁷ Om det uppstår en skillnad mellan organisationens och samhällets normsystem uppstår det ett hot mot organisationens legitimitet.⁸ Hotet kallas för legitimitetsgap och kan bland annat komma av att organisationen ändrar sättet på vilket de bedriver sin verksamhet eller att samhällets normer ändras.⁹ Genom nedan figur åskådliggörs hur ett legitimitetsgap kan te sig mellan områdena Y och Z. Området som är markerat med X representerar överensstämmelse mellan organisationens och samhällets normer. Organisationer vill vara legitima och strävar efter att område X ska vara så stort som möjligt för att på så sätt minska legitimitetsgapet.

---

⁷ Deegan & Unerman (2006). s. 271 ff.

⁸ Gray, et. al. (1995). s. 48-52.

⁹ O'Donovan (2002). s. 355 ff.

Figur 1 Illustration av legitimitetsgap. Översättning av "Issue/ events and corporate legitimacy", O'Donovan (2002, s.357). Modellen är egenhändigt gjord och speglar inte exakt den ursprungliga utformningen.

Organisationer får legitimitet genom att demonstrera att deras verksamhet ligger i linje med omgivningens sociala värderingar. Legitimiteten byggs bland annat upp genom att organisationen kommunicerar legitimerande handlingar till sin omgivning, vilket i första hand sker genom företagets årsredovisning.¹⁰ Kommunikationen med omgivningen är ett sätt för organisationen att förmedla att de följer det sociala kontraktet som ingåtts. Genom kommunikation med omvärlden kan organisationen uppnå acceptans vilket i förlängningen leder till att den uppfattas som legitim.¹¹ En annan teori av relevans i detta sammanhang är intressentteorin. I likhet med legitimitetsteorin finns förväntningar på organisationen, men här är det utifrån intressenternas perspektiv varför det kan ses som att organisationen har flera sociala kontrakt med olika intressenter. Organisationens intressenter är de som har ett intresse i verksamheten och som både påverkar och kan påverkas av organisationens agerande. De sociala kontrakten kan också här rivas upp om organisationen inte lever upp till intressenternas förväntningar. Mot denna bakgrund måste organisationen anpassa sig till förändringar i de krav på socialt ansvar som ställts av intressenter. Organisationens framtid kan sägas vara beroende av stöd från dess intressenter. Ju större makt intressenten har, desto viktigare blir det att möta dess krav.¹²

¹⁰ Buhr (1998), s. 164 ff.

¹¹ Deegan (2002), s. 295 ff.

¹² Roberts (1992), s. 597 f.

Intressentteorin utgår från ett ledningsperspektiv och behandlar dess strategiska bekymmer angående organisationens fortsatta framgång. Legitimitetsteorin och intressentteorin går till synes i stora delar in i varandra och bör ses som två överlappande perspektiv.¹³ Teorierna handlar sammanfattningsvis om att organisationer anpassar sig till omgivningens förväntningar och krav i syfte att erhålla acceptans för att i förlängningen kunna upprätthålla de sociala kontrakten.

2.2 Maktteori

I forskningen om organisationers relationer nämns ett antal betydelsefulla variabler och vad som kännetecknar dessa. Den mest centrala variabeln rör graden av kontroll och vem som har makten i relationen. Till detta hör även jämvikt och ömsesidighet.¹⁴ Just makt är ett omdiskuterat och komplext begrepp med såväl öppna som dolda sidor, vilket gör det svårt att förstå, beskriva och analysera. Många gånger uppfattas makt som något ensidigt och negativt: en persons möjlighet att påverka och dominera andra. Michel Foucault (1980), som har skrivit många texter kring maktbegreppet, kallar en sådan syn för suverän makt. Detta är den traditionella uppfattningen om vad makt är. Han menar också att makt möts av ett oundvikligt motstånd och att makt inte är något som innehas utan något som utövas. Det finns ingen makt utan ett motsvarande kunskapsfält och okunnighet leder till vanmakt.¹⁵ En annan definition har Weber (1954) som fritt översatt säger att: *innehav av makt är detsamma som sannolikheten för en individ eller grupp att få sin vilja igenom trots motstånd*.¹⁶ Begreppet makt kan som sagt definieras på flera olika sätt. För att skapa en uppfattning om begreppet i stort kan frågan om vad makt är reduceras till följande: A påverkar B på något sätt. Om någon har makt innebär det alltså att denne har möjlighet att påverka en situation eller kan få något att hända som berör de egna intressena. We-

---

¹³ Gray, et. al. (1995). s. 48-52.

¹⁴ Larsson (2002). s. 94 f.

¹⁵ Foucault, M. (1980).

¹⁶ Weber, M. (1954).

bers teori tar främst sikte på den politiska makten ur ett makroperspektiv.¹⁷

Emerson (1962) menar att *grunden* för makt ligger i olika aktörers beroende av varandra. Beroendet är centralt för att förstå sig på makten eftersom graden av beroende avgör graden av makt i relationen. Utifrån detta har Emerson formulerat tre teorier om förhållanden som avgör vem som har makt:

1. A har makt över B om A besitter en resurs som B vill ha.
2. Ju mer B önskar sig den resurs som A besitter, desto större makt får A över B.
3. Ju svårare det är för B att få till sig den resurs som A äger genom andra källor, desto mer makt får A över B.

Mot denna bakgrund menar Emerson att a) makt består av en social relation i vilken minst två aktörer är inblandade, b) att alla kan utöva makt i varierande grad och att c) makt förändras över tid.¹⁸

Det finns en naturlig koppling mellan kommunikation och makt, vilket Peter Frost (1987) fritt översatt uttrycker enligt följande: *Kommunikation tillhandahåller de medel genom vilka makt kan utövas, utvecklas, underhållas och förbättras. Kommunikationsstrukturer, kanaler, nätverk och regler är möjligheter till makt [...] kommunikationsmediet är alltså aldrig neutral. De strukturer och regler för kommunikation som är etablerade i en organisation gynnar vissa aktörer framför andra.*¹⁹ Makten påverkar vem någon väljer att kommunicera med och hur. Genom kommunikation skapas och vidmakthålls sociala och politiska strukturer.²⁰ Innebörden av kommunikation betraktat som makt kan enligt Strömbäck (2009) delas upp i tre delar; makten över beslutsfattandet, makten över dagordningen och makten över tanken.

---

¹⁷ Lukes (2005).

¹⁸ Emerson (1962). s. 31 ff.

¹⁹ Frost i Alvesson (1996). s. 68.

²⁰ Heide & Simonsson (2012). s. 101 ff.

Figur 2 Kommunikation betraktad som makt. Egen modell efter Strömbäck (2009) uppdelning.

Till skillnad från makten över beslutsfattandet är makten över dagordningen inte institutionellt reglerad. Processen är öppen och kan påverkas av olika aktörer som har intresse av att styra dagordningen. Här handlar det om möjligheter att påverka och inte makt att bestämma. Makten över tanken handlar om hur människan uppfattar eller ser verkligheten. Den handlar om det mest osynliga och kan därför kanske sägas vara den viktigaste formen av makt. Makten över tanken och makten över dagordningen är delar av en ständigt pågående och dynamisk process där medborgaren måste ge sitt frivilliga samtycke till att låta andra utöva makt över sig. I båda fallen handlar det, för maktutövarna, om att få människor att tro att vissa frågor eller verklighetsbeskrivningar är viktigare, mer relevanta och trovärdigare än andra. Det handlar med andra ord om makten att påverka bilderna av verkligheten. Bilderna av verkligheten avgör hur medborgare väljer att agera, varför makten att påverka bilderna av verkligheten också kan leda till makten att påverka verkligheten.²¹

---

²¹ Strömbäck (2009). s. 50 f.

3 Kommunikationsaktörer

3.1 Medborgare

Medborgare är den person som har medborgarskap. Medborgarskapet bygger på idén om alla människors lika värde och att alla individer inom en stats gränser ska betraktas som fullvärdiga samhällsmedlemmar. Strömbäck (2009) menar att rollen som medborgare kan kontrasteras med rollen som kund och konsument. I rollen som kund förväntas människan i första hand se till sina egna intressen: genom konsumtion ska egna behov (verkliga eller upplevda) tillfredsställas. Den naturliga arenan för människor i rollen som kund är marknaden, medan den naturliga arenan för människor i rollen som medborgare är politiken och samhället. En medborgare har inte bara rättigheter utan också skyldigheter. Demokrati kan till skillnad från alla andra styrelseskick, aldrig bli starkare än vad medborgarna gemensamt gör den till. Därför krävs det ett aktivt folkligt stöd i form av intresse, engagemang och deltagande.²² Medborgaren lever i ett medielandskap där det finns fler medier och ett större medieutbud än någonsin. Genom Internet har medieutbudet förmligen exploderat men dygnet har fortfarande bara 24 timmar. Detta gör att tiden för att konsumera medier förblir begränsad, men samtidigt flexibel. Resultatet av detta är en växande obalans mellan utbudet av information och tillgången till uppmärksamhet. Ju fler medier det finns och ju större medieutbudet är, desto större frihet har människor att välja vad de uppmärksammar, men samtidigt ökar kraven på människors vilja och förmåga att välja. Med ökad frihet att välja följer också ökat tvång att välja bort. Valfrihet och valtvång hänger samman.²³

Den medieanvändning som är särskilt viktig ur ett demokratiskt perspektiv är enligt Strömbäck (2009) den som är relaterad till människors möjligheter och förmåga att fungera i rollen som medborgare i samhället. Här handlar det i första hand om medier som erbjuder nyheter och information om politik och samhälle i vid mening. Så kallad upplyst förståelse är en av förutsättningarna för en

---

²² Strömbäck (2009). s. 54 ff.

²³ Strömbäck (2009). s. 68 f.

fungerande demokrati, och upplyst förståelse kräver såväl kunskap som information om politik och samhälle. Detta krävs för att kunna fungera som medborgare, från att bilda sig någorlunda genomtänkta åsikter till att rösta. Här finns det tre vägar till kunskap om vår omvärld: egna erfarenheter, interpersonell kommunikation och medier av olika slag. Medborgaren lär sig saker av att uppleva, diskutera med människor i sin omgivning ta del av olika former av medier och medieutbud. Utöver detta finns också den intellektuella vägen till kunskap, vilken handlar om att via egen tankeverksamhet och egna slutsatser skapa ny kunskap utifrån tidigare inhämtad kunskap och information. Av de olika vägarna till kunskap om politik och samhälle, framstår medierna som den absolut viktigaste, vilket egentligen inte är konstigt eftersom såväl politik som samhälle i regel ligger bortom den egna vardagen. Medborgaren kan visserligen ha egna erfarenheter av hur saker och ting fungerar, men erfarenheterna säger inte särskilt mycket om hur saker fungerar i allmänhet.²⁴ Oavsett om någon agerar i rollen som medborgare eller kund är denne beroende av medierna för information om allt sådant som inte upplevs genom egna erfarenheter, vilket är det mesta av allt det man upplever och har åsikter om – inklusive politik och samhälle.²⁵ Även när människor tillfrågas om vad de själva upplever som den viktigaste källan till information om politik och samhälle blir svaret: medierna.²⁶

3.2 Massmedia

Holder & Treno, (1997) skriver att massmedia har en betydande samhällsfunktion och är en viktig del i att forma allmänhetens uppfattning om individer och händelser. Hur journalisterna väljer att sälla bland det oändliga antalet nyheter avgör vilka händelser eller fenomen medborgarna blir medvetna om.²⁷ Eftersom medierna i regel är medborgarens huvudsakliga källa till kunskap om viktiga delar av den sociala verkligheten betyder det, enligt Palm & Skogersson (2008), att den som äger viss kontroll också äger makt. Den som har informationskontroll, befogenhet att avgöra vad som ska bli

---

²⁴ *ibid.*s. 74 ff.

²⁵ *ibid.*s 82.

²⁶ Strömbäck (2009). s. 74 ff.

²⁷ Holder & Treno, (1997). s. 189 ff.

nyheter tillsammans med mandatet att bestämma hur dessa nyheter ska presenteras, äger också möjligheten att ”lägga fast” speciella bilder eller perspektiv av tidigare nämnd verklighet. En nyhet är en berättelse om något, vilket bidrar till någon form av kunskap hos mottagaren. Samtidigt kan en nyhet inte ”innehålla allt” då varje berättelse är komponerad på så vis att något kommer att betonas medan annat kommer att tonas ned. Mot denna bakgrund kommer vissa sociala områden att gestaltas på bestämda sätt, dels genom språket och dels genom fakta. Nyheterna handlar med andra ord inte enbart om faktakunskaper utan minst lika mycket om attityder, värderingar och emotioner. De är vare sig kunskapsmässigt eller känslomässigt neutrala och det är rimligt att tänka att vissa intressen gynnas mer än andra genom att vissa händelser, tolkningar och förklaringar får prioritet över andra.²⁸

Enligt Palm & Bjellert (2012) utgörs den fördjupande journalistiken inte sällan av dagsaktuella texter där reportern, varken enbart eller huvudsakligen, är en budbärare av det andra säger eller gör. Här handlar det om texter som går på djupet och lyfter fram delar av en komplex verklighet med flera perspektiv och ingångar. Grävandet som metafor tar sikte på något som är dolt och som bara kan komma till ytan genom hårt arbete där det handlar om att veta var man ska gräva, men också vad man ska gräva efter och hur man ska sortera och värdera de eventuella fynd som kommer fram vid arbetet.²⁹ Nils Hanson, projektledare och ansvarig utgivare på SVT:s Uppdrag granskning definierar grävande journalistik så här: *”En granskning på eget initiativ för att publicera uppgifter av stort allmänintresse som annars inte skulle komma fram.”*³⁰ Palm & Bjellert (2012) skriver att Uppdrag granskning ofta lyfter fram viktiga samhällsfrågor genom metoder som fångar och håller publikens intresse vid liv genom hela programmet. Metoderna innefattar skarp polarisering i form av svart eller vitt och gärna ett ”vi” som ställs mot ett ”dem”. Det är heller inte många av de som fått sig en huvudroll tilldelad i programmet som klarar sig undan med hedern i behåll.³¹

---

²⁸ Palm & Skogersson (2008). s. 26.

²⁹ Palm & Bjellert (2012). s. 29.

³⁰ Hanson (2009).

³¹ Palm & Bjellert (2012). s. 103.

Strömbäck (2009) menar att den kanske mest centrala, men samtidigt svåraste frågan när det gäller makten över journalistiken, handlar om nyhetskällorna och deras inflytande. Detta kommer av att nyhetskällorna på ett mycket direkt sätt bidrar till nyhetsjournalistikens innehåll och att de ofta gör det med ett direkt syfte att påverka journalistiken. Frågan om hur det egentligen förhåller sig är svårbesvarad eftersom samspelet sker bortom offentligheten. Så gott som samtliga forskare är eniga om att förhållandet mellan journalister och nyhetskällor präglas av ett ömsesidigt och symbiotiskt beroende. Ur ett journalistiskt perspektiv erbjuder källorna information, fakta och uttalanden som kan omvandlas till nyheter och ur källornas perspektiv erbjuder journalistiken en möjlighet att informera eller försöka påverka medborgarna. Nyhetskällor kan underlätta för journalistiken genom att subventionera nyheter i form av exempelvis slagkraftiga pressmeddelanden. Genom att kalla till pressträff kan källorna bjuda in journalister och försöka påverka mediernas dagordning. Utifrån vad som sägs och hur det sägs kan källorna försöka påverka hur medierna beskriver och gestaltar en viss händelse. En annan variant är seminarier där formatet erbjuder såväl enkel rapportering som bra bilder. En mycket stor del av nyheterna (särskilt de politiska) består av planerade uttalanden, händelser och utspel som nyhetskällorna har någon form av kontroll över och har som syfte att bli uppmärksammade av massmedia.³²

3.3 Myndighet

Av 6 § myndighetsförordning (2007:515) följer att *Myndigheten ska tillhandahålla information om myndighetens verksamhet och följa sådana förhållanden utanför myndigheten som har betydelse för verksamheten*. Enligt Palm & Skogersson (2008) är behovet av att kommunicera rätt bild av sig själv och den egna verksamheten en självklar, och allt viktigare, del av alla organisationers arbete. Det handlar om att försöka skapa legitimitet för det man gör (och inte gör) för att den vägen förstärka och utveckla sitt arbete och sin verksamhet.³³ Organisationer som är föremål för massmedias intresse arbetar aktivt, systematiskt och strategiskt med att nå medierna för att berätta om och visa upp sin

---

³² Strömbäck (2009). s. 155 ff.

³³ Palm & Skogersson (2008). s. 141 f.

verksamhet.³⁴ Kjellgren & Johansson (2008) har sett att dagens offentliga sektor är större än tidigare och att medborgarna ställer allt högre krav på att man levererar det politikerna har lovat.³⁵ Förvaltningskommittén skriver i sitt betänkande att information kommit att spela en allt viktigare roll och att myndigheterna har en skyldighet att informera om sin verksamhet vilket bland annat syftar till att främja ett öppet och upplyst offentligt samtal. De skriver vidare att det kan vara värdefullt och berikande att myndighetsföreträdare, likaväl som myndighetsanställda i allmänhet, deltar i den offentliga debatten. Exakt när informationen övergår i opinionsbildning kan variera utifrån olika betraktares uppfattningar och värderingar. Det är svårt att göra en skarp gränsdragning då det snarare handlar om att, efter en bedömning av det enskilda fallet, placera opinionsbildande verksamheter längs en glidande skala. I betänkandet definieras opinionsbildning som: *"en extern informationsaktivitet riktad mot allmänheten i syfte att aktivt påverka dess kunskaper, attityder eller beteenden i en avsedd riktning."*³⁶

Kjellgren & Johansson (2008) ger en något mer omfattande definition av opinionsbildning: *"... den del av en myndighets kommunikation med omgivande samhället som syftar till att påverka människors åsikter, attityder och värderingar i olika frågor eller till att ge en positiv bild av myndighetens verksamhet. Myndigheters opinionsbildande verksamhet kan innefatta ren informationsverksamhet gentemot medborgarna, men kan också handla om påverkansförsök gentemot andra aktörer, inom eller utom den offentliga sektorn."*³⁷

Förvaltningskommittén skriver att myndigheternas opinionsbildande verksamhet utgör en del av deras sammanlagda informationsverksamhet. Precis som all annan verksamhet inom myndigheterna måste den bedrivas med iakttagande av saklighet och opartiskhet. I fråga om myndigheternas informationsverksamhet, inklusive opinionsbildande sådan, finns det dock få bestämmelser i lagar och förordningar om vad som gäller. Vid utformningen av opinionsbildande verksamhet inom myndigheterna medför kraven på saklig-

---

³⁴ ibid. s. 6.

³⁵ Kjellgren & Johansson (2008).

³⁶ SOU 2007:107. s. 74.

³⁷ Kjellgren & Johansson (2008).

het och opartiskhet begränsningar vid valet av medel. Statliga myndigheter bör göra även andra överväganden vid val av media än vad som följer ur en renodlad kommunikationssynpunkt. De massmedier som riskerar att ge ett förenklat budskap och inte belysa en frågeställning utifrån de olika perspektiv som i det enskilda fallet är relevanta, bör enligt Förvaltningskommittén användas med restriktivitet. Myndigheternas informationsverksamhet, inklusive opinionsbildande sådan, handlar därför till stor del om att tillämpa gott omdöme i val av, och omfattning av medel.³⁸

---

³⁸ SOU 2007:107, s. 80 ff.

4 Fallet med den berusade 18-åringen

I Jönköpingspolisens verksamhetsplan för 2013 står det att tydlig och relevant kommunikation ska bidra till att stärka förtroendet för polisen. Kommunikationen ska bygga på en välgrundad kunskap om hur människor uppfattar myndigheten. Det är utifrån den kunskapen som kommunikationen ska formas. Genom en öppen och ärlig dialog värnar myndigheten om allmänhetens förtroende för att på så sätt öka tryggheten i samhället. Polismyndighetens kommunikationsarbete ska utgå ifrån: *Rätt information i rätt kanal, vid rätt tid och för rätt målgrupp*.³⁹

4.1 Ärendet

Nedan beskrivning av fallet med den omhändertagne 18-åringen tar sin utgångspunkt i den kronologiska genomgång som redovisas i bilaga 4. Ärendet beskrivs från omhändertagande, via TV-program och kommunikationsaktiviteter för att sedermera avslutas vid Granskningsnämndens beslut.

4.1.1 Omhändertagandet

I oktober 2012 omhändertogs en 18-årig man för berusning på Västra Storgatan i Jönköping. Mannens kamrat var misstänkt för att ha sparkat på en väktarbil och när polis grep kamraten togs även 18-åringen in till stationen för tillnyktring. Det som sedan hände i intaget till arrestlokalen filmades av polisens egen övervakningskamera. På filmen syntes hur polisen ledde mannen ur bilen och in mot arresten. Mannen sattes sedan ner på en bänk och en av poliserna slog av honom kepsen. Poliserna anmäldes senare för brott och filmen från övervakningskameran kom att ingå i förundersökningen. Riksenheten för polismål handlade ärendet och två av varandra oberoende åklagare kom till slutsatsen att åtal inte skulle väckas eftersom det våld som hade använts varit försvarligt i sammanhanget. Förundersökningen lades ned och fråga om eventuell disciplinär åtgärd mot de iblandade uppstod.⁴⁰

---

³⁹ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013g).

⁴⁰ SVT (2013a).

4.1.2 Före programmet

Den 9 april 2013 (ett halvår efter omhändertagandet) kontaktades polisen av SVT Uppdrag granskning (UG). Enligt polismyndighetens kommunikationschef var tonen i de första samtalen mellan programmets researcher och deras kommunikatör vänlig, men då myndigheten inte tillmötesgick UG på önskat sätt, ändrades tonen i samtalet. Rösterna höjdes och blev skarpa. Det fanns *"en märkbar irritation, för att uttrycka mig mildt"*, sa kommunikationschefen. I strid med UG:s önskan utsågs arrestföreståndaren till talesperson i ärendet och den 17 april genomfördes en intervju med honom.⁴¹ Den 29 april bjöds lokala medier i Jönköpings län in till en pressträff om polisens konflikthantering. Under träffen, som syftade till att belysa polisens svåra arbetssituation, visade polisen hur de arbetar med att göra säkra gripanden och omhändertaganden. Vid detta tillfälle erbjöds flera lokala journalister att agera "busar" för att själva få se och uppleva det våld som polisen ibland tvingas använda för att omhänderta våldsamma personer.⁴² Pressträffen blev till tre artiklar i Jnytt; *Polisen anmäls oftare för våld*, *Jnytt:s reporter testar på att bli nedbrottad av polis* och *Polisen visar upp effekten av pepparspray* och en något mer kritisk text hos SVT: *Polisen vill förekomma SVT:s granskning*.⁴³ Polisens egen rapportering om pressträffen publicerades först samma dag som UG sände sitt program (dvs. mer än en vecka senare).

Samma dag som UG sände sitt reportage om polisens agerande i samband med omhändertagandet valde polisen att bemöta kritiken och ge sin syn på vad som hände i arresten. I ett pressmeddelande⁴⁴ publicerat samma morgon som programmet skulle sändas skrev polisen att den bild av händelseförloppet som Uppdrag granskning gav, inte stämde med polisens bild. Myndigheten betonade det faktum att Uppdrag granskning bara fokuserade på två minuter av ett händelseförlopp om cirka trettio minuter. Polisen ansåg att de inte fick tillräckligt med utrymme i inslaget för att kunna ge en rättvisande helhetsbild. Under förmiddagen lade Jönköpingspolisen ut material på sin webbsida i ett försök att balansera kritiken. I externa

---

⁴¹ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013g).

⁴² Polismyndigheten i Jönköpings län (2013a) och (2013b).

⁴³ Jnytt (2013a), Jnytt (2013b), Lundvall (2013), Hedén (2013).

⁴⁴ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013c).

kanaler (YouTube) fanns den oredigerade ljudfilen med hela Uppdrag gransknings intervju med arrestföreståndaren samt en filmad intervju med länspolismästaren.⁴⁵ Pressmeddelandet hänvisade till polisens webbplats på vilken besökaren bland annat kunde läsa om arrestföreståndarens bild, en text av länspolismästaren om att myndigheten tål att granskas samt en intervju med kommunikationschefen om Uppdrag gransknings sätt att arbeta. På den egna webbplatsen fanns också en informationsprodukt om polisens befogenheter och ett reportage om en natt i arresten.⁴⁶ Vid sidan av detta innehöll pressmeddelandet också information om att arrestföreståndaren fanns tillgänglig för intervjuer under eftermiddagen samt en inbjudan till allmänheten om att delta i en chatt på den egna webbplatsen senare under kvällen.

4.1.3 Programmet

Den 8 maj 2013 klockan 20:00 sändes TV-programmet Uppdrag granskning. Programmet hade titeln: *Väldet beskrivs som "professionellt polisarbete"* och var gjort av två reportrar.⁴⁷ Programmet handlade om händelsen i arresten och berättade att 18-åringen blev intagen på stationen, fick motta slag mot huvudet för att sedan bli nerdragen på golvet. Programvinkeln gjorde gällande att trots att den unge mannen inte varit misstänkt för något brott och inte hade varit våldsam, bedömdes händelsen ändå som professionellt polisarbete av polisens arrestföreståndare, efter att denne hade sett övervakningsfilmen. I programmet beskrevs att 18-åringens kompis var misstänkt för brott efter att ha sparkat på en väktarbil, men att det var 18-åringen som omhändertogs med stöd av lag om omhändertagande av berusade personer. Den omhändertagne mannen erkände själv att han hade provocerat polisen genom att vara kaxig och käfta mot dem i bilen på väg in till stationen. På en övervakningsfilm (utan ljud) från kameror i arrestintaget syntes hur polisen ledde mannen ur bilen och in mot arresten. Han sattes ner på avvisiteringsbänken och efter en stund slog en av poliserna av honom den keps han haft på huvudet. Mannen hade böjt sig ner och plockat upp den igen, men kort därefter hade han blivit neddragen på golvet. I programmet gjordes gäl-

---

⁴⁵ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013j) och (2013k).

⁴⁶ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013e) och (2013f).

⁴⁷ SVT (2013a). Reportrarna heter: Lars-Göran Svensson och Ali Fegan.

lande att polisen måttat ett slag mot 18-åringens huvud, vilket han själv uppfattat som en örfil. Tre polismän och en arrestvakt hade varit inblandade i det som skedde. 18-åringen uttalade sig i programmet och sa sig förstå att poliserna blivit irriterade på honom, men att de ändå inte haft rätt att slå honom. Hans familj hade polisanmält händelsen och en förundersökning inletts. Endast en av de fyra inblandade poliserna, befälet, förhördades av polisens internutredare. Detta skedde över telefon och enligt Uppdrag granskning ställdes inte en enda motfråga om det som hänt på filmen. Några månader senare lades förundersökningen ner. 18-åringens pappa uttalade sig och sa att han ansåg att ärendet måste prövas i domstol.

Andra personer som kom till tals i programmet var bland andra lektor Rolf Granér vid polisutbildningen Växjö. Han sa att han inte var förvånad över att poliserna inte följt de normer som polisskolan lär ut. Han menade att det var känt att det fanns en hög grad av självständighet bland patrullerande poliser. Granér sa vidare att det existerade yrkesnormer som delvis skiljde sig mot och avvek från de officiella instruktionerna för hur poliser ska vara. Den före detta överåklagaren Sven-Erik Alhem kommenterade filmen med att det var uppenbart att polispersonalen i arresten utnyttjat en maktposition och att de var fyra personer som agerat gentemot en pojke som nästintill var ett barn. Att 18-åringen, enligt egen utsägo, kallat poliserna för ”snuthoror” menade Alhem varit fullständigt förkastligt men att man samtidigt kunde ställa krav på att poliser ska stå för ett professionellt förhållningssätt i alla situationer. Överåklagare Göran Hellstrand vid Riksenheten för polismål var den som fastställde förundersökningens nedläggning. Han intervjuades och berättade att det inte hade gått att styrka om någon gjort sig skyldig till brott. Hellstrand menade att man måste räkna med att få en fällande dom om det ska gå att väcka åtal. Han sa samtidigt att polispersonalens beteende varit olämpligt och att det borde funnits andra sätt att hantera situationen. Programmet visade några minuter av en längre intervju i vilken en reporter (R) intervjuar arrestföreståndaren (A):

R: – Så om man inte hinner ta av tillräckligt snabbt får man räkna med en örfil och att bli nerdragen på golvet?

A: – Nej, sådana slutsatser kan man inte dra

R: – Men det är ju det som händer på filmen?

A: – I det här fallet ja

R: – Är det professionellt polisarbete man ser på filmen?

A: – Ja, det kan jag tycka faktiskt

4.1.4 Efter programmet

Efter programmet bjöd såväl polismyndigheten som Uppdrag granskning (UG)⁴⁸ in tittarna till att chatta på sina respektive hemsidor. UG marknadsförde sin chatt i anslutning till att programmet avslutades medan polismyndigheten redan hade marknadsfört sin chatt i egna kanaler.⁴⁹ I en artikel som publicerades i Göteborgsposten⁵⁰ talades det om polismyndighetens kommunikativa metoder. Det sades att anfall är bästa försvar och Nils Hansson på UG intervjuades: *"Nils Hanson säger att polismyndighetens motattack är exempel på något som blir allt vanligare. - Vi möts av allt hårdare motstånd och det betyder bara att vi måste bli ännu skickligare. - Vi måste hela tiden utveckla vår journalistisk så att vi kan stå pall för den här typen av moteld, men jag ser inga problem att man nagelfar våra program. Vi ska granskas som alla andra."*

På torsdagen (dagen efter programmet) skrev 18-åringens pappa en text på SVT:s debattsida med rubriken: *"Vad polisen gjorde mot min son ska inte få ske i en rättsstat"*.⁵¹ Texten publicerades under eftermiddagen. I sociala medier (Twitter) skrev länspolismästaren⁵² *"Ta del av mer information och bilda dig en egen uppfattning"* varpå han länkade till sin text.

---

⁴⁸ Johansson, M. (2013).

⁴⁹ Polismyndighetens chatt redovisas i avsnitt 4.2 och analyseras i avsnitt 6.2.2.

⁵⁰ Göteborgsposten/TT (2013).

⁵¹ Furfors (2013).

⁵² Polismyndigheten i Jönköpings län (2013l).

Bild 1 Länspolismästarens tweet på Twitter.

Även kommunikationschefen skrev ett antal tweets med liknande budskap. Hon skrev att hon fått en hel del beröm och att en journalist frågat vilken PR-byrå som polismyndigheten använt.⁵³ I en senare tweet står det: *"Den har mina kommunikatörskollegor och jag lagt själva"*. Tystnad.⁵⁴

Bild 2 En av kommunikationschefens tweets från Twitter.

På Jönköpingspolisens Facebooksida publicerades två texter vilka genererade 157 respektive 203 kommentarer.⁵⁵ På kvällen den 9 maj klockan 22:00 sändes TV-programmet SVT Debatt vilket bland annat hade omhändertagandet som tema. På plats fanns då bland andra den omhändertagnes pappa och länspolismästaren.

---

⁵³ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013m).

⁵⁴ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013n).

⁵⁵ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013o) och (2013p).

Den 2 juli 2013 skrev SVT Jönköpingsnytt på sin webbplats⁵⁶ att; efter beskedet från Riksåklagaren har länspolismästaren beslutat att inte låta Rikspolisstyrelsens personalansvarsnämnd pröva polisernas agerande i arresten, eftersom de enligt honom inte begått något brott. Däremot utgick han från att de berörda poliserna hade dragit lärdom av det inträffade, eftersom Uppdrag gransknings avslöjande väckt mycket stor och påfrestande uppmärksamhet i massmedia. De poliser som anmälades, men friades, skulle därför ha samtal med sina chefer om det inträffade. Dessutom skulle arrestföreståndarna i Jönköping, Värnamo och Högländet anordna arbetsplatsträffar med poliser i yttre tjänst och med arrestpersonal för att diskutera hur intagna personer ska bemötas. De avslutande meningarna i länspolis-mästarens beslut återgavs: *”Man ska inte såsom i det aktuella fallet slå av kepsen utan lösa detta på sedvanligt sätt, dvs. ta av kepsen. En omhändertagen person som inte är fysiskt våldsam utan endast är verbalt utåtagerande ska av IB (inre befäl) om möjligt få klart för sig att avvisering kommer att genomföras med våld om vederbörande inte medverkar och att detta kommer att ske efter en viss kortare betänketid.”*⁵⁷

4.1.5 Granskningsnämnden

Såväl Jönköpingspolisen som flera privatpersoner anmälde Uppdrag gransknings inslag till Granskningsnämnden för radio och tv. Anmälarna ansåg i stora drag att inslaget stred mot kraven på opartiskhet och saklighet då det förmedlade en ensidig bild utifrån den omhändertagnes perspektiv, att viktig information i ärendet inte presenterades och att SVT tog ställning mot polisen. Flera anmälare hade jämfört intervjun med arrestföreståndaren i inslaget med polismyndighetens ljudupptagning av samma intervju. Sammanfattningsvis menade anmälarna att SVT hade klippt bort viktiga delar av intervjun.

Polismyndigheten skrev att den under hela processen varit tydlig med att vissa delar av ingripandet mot 18-åringen varit direkt olämpliga samt att den medverkande arrestföreståndaren vid ett flertal tillfällen under intervjun påtalat det olämpliga i att slå av 18-åringens keps. Trots att 18-åringen och hans kompis initialt misstänktes för

---

⁵⁶ Broman (2013).

⁵⁷ ibid.

skadegörelse av ett väktarfordon och ett polisfordon, var det något som inte nämndes i programmet. SVT skrev i sitt svar att de ansåg att programmet överensstämde med kraven på opartiskhet och saklighet. De menade att alla parter i huvudsak fått komma till tals och att polismyndigheten givits tillfälle att svara och kommentera alla uppgifter i inslaget. SVT anförde vidare att redaktionen hade fått uppgiften om att 18-åringen inte var misstänkt för brott bekräftad av den medverkande arrestföreståndaren via telefon veckan före sändningen. Granskningsnämnden såg det senare som en tillräcklig saklighetskontroll.

Granskningsnämnden kritiserade inslaget men friade det. Bristerna ansågs inte så allvarliga att hela inslaget stred mot kravet på saklighet. Den kritik som riktades handlade om två saker:

- Uppdrag granskning borde ha varit tydligare med att polisen själva tyckte det var direkt olämpligt att slå kepsen av 18-åringen. Den utelämnade uppgiften gav en bristfällig beskrivning av polisens syn på sitt eget agerande.
- Uppdrag granskning borde inte ha varit så kategorisk då man sa att länspolismästaren inte ville vara med i programmet. Det speglade inte till fullo hans inställning.

Granskningsnämnden skrev avslutningsvis: *”Bristerna var dock inte så allvarliga att de medför att inslaget strider mot kravet på saklighet. Nämnden kan inte heller finna att vad anmälarna i övrigt anfört medför att inslaget innebär ett ställningstagande mot polisen eller på annat sätt strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.”*⁵⁸

4.2 Polismyndighetens chatt

Kvällen den 8 maj bjöd polisen in medborgarna att delta i en chatt på den egna webbplatsen.⁵⁹ Chatten var från början beräknad att hålla öppen mellan TV-programmet Uppdrag granskning slut och klockan 22:00. Chatten var inbäddad på polisens webbplats och tillhandahölls av företaget Coverlit. Chatten inleddes klockan 20:37 med texten:

---

⁵⁸ Granskningsnämnden för radio och TV (2014).

⁵⁹ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013i).

"Hej och välkomna till kvällens chatt. Vi har just sett Uppdrag Granskning's inslag om polisingripandet mot... i Jönköping i oktober förra året. I ett försök att svara på era frågor finns nu... [3 borttagna namn - författarens anm.]... från Polisenbet Jönköping här. Vi har sett filmen från polisens arrestavdelning flera gånger och förstår att filmsekvensen väcker känslor och att polisingripandet kan framstå som bryskt. Vi håller med om att polisernas beteende i vissa delar var onödigt och olämpligt och det har vi heller aldrig förnekat. Det är bra att våra ingripanden granskas, det gäller också kvällens granskning av ingripandet mot... Däremot delar vi inte den bild som programmet förmedlar."

De följande medborgarinläggen bestod både av ris och ros till polisen. Klockan 22:02 skrev myndigheten att de hade fått in enormt många frågor och kommentarer som ännu inte hunnit publiceras. De skrev vidare att chatten skulle stängas för nya inlägg, men att de skulle arbeta med att besvara de inlägg som redan hade skickats in. Det faktiska öppethållandet blev istället mellan klockan 20:23 och 23:50, dvs. 3 timmar och 27 minuter. Under denna tid skrevs det 350 inlägg varav polismyndigheten stod som avsändare för 156. Dagen efter chatten skrev polisen följande på sin webbplats:

"Dialogen i chatten skulle pågå fram till klockan 22.00 men intresset var så stort att poliserna valde att sitta kvar till långt senare för att hinna besvara så mycket som möjligt av de frågor som kom in. Närmare 900 personer deltog och upp mot 500 kommentarer kom in enligt Polisens initiala statistik, en siffra som är över all förväntan."

Chatten uppmärksammades senare av Högländsnytt genom en text med rubriken: *"Behöver vi vara rädda för polisen? – kritik och stöd efter UG-inslaget"*⁶⁰ I chatten framfördes en hel del blandade frågor som bland annat rörde om det fanns ljud till filmen, om man fick ha kläder i arresten och vad som händer med en anmälan mot en polisman. Majoriteten av inläggen handlade dock om synpunkter på polisernas våldsanvändning i anledning av ingripandet. Polismyndighetens grundbudskap var att hela ingripandet, inklusive det som hände i arresten, var korrekt utfört av poliserna. Samtidigt betonade myndigheten det olämpliga i att slå av en keps, eftersom den lika gärna kunde tas bort från någons huvud. De skrev att det kan bli fel ibland och att polismyndigheten är de första att medge detta. Polis-

---

⁶⁰ Högländsnytt (2013a).

myndigheten skrev också att våldsanvändning kunde se brysk ut och att den kunde väcka känslor. Förutom våldanvändning, beröm och frågor av blandad karaktär, gick det i chatten att spåra tre övergripande teman av relevans för denna studie; censur, ifrågasättande av massmedias metoder och sekretess.

4.2.1 Censur

Fem frågor som kom in mellan klockan 21:06-21:59 handlade om granskning och censur. Två av skribenterna menade att de väntat i 30 respektive 40 minuter på att inläggen skulle publiceras, men att de ännu inte hade syns. En person frågade om polismyndigheten på förhand granskade vilka frågor som släpptes igenom och en annan undrade om de censurerar vilka frågor som fick komma fram. I sina svar hänvisade polismyndigheten till att det inte fanns någon som helst censur och att de svarade på alla frågor i turordning, så fort det hanns med. Myndigheten svarade vidare att alla frågor som kommit in mellan klockan 20:30 och 22:00 skulle besvaras men att det ibland behövdes lite tid. I en annan kommentar skrev de att det bara är ett fåtal som sitter och skriver och att gensvaret roligt nog, blivit mycket större än vad de hade anat. På ett ställe skrev myndigheten: *"Det är ett stort tryck på oss. Att svara på och bemöta allmänhetens frågor synpunkter är oerhört viktigt för oss, det hoppas vi blir tydligt genom vår medverkan i exempelvis detta forum."*

Mellan klockan 21:03 och 23:42 publicerades sex påståenden och anklagelser om censur i chattflödet. En person fick sitt inlägg publicerat flera gånger där de senare hade tilläggstexten; tredje och fjärde försöket att komma fram. Någon påstod att myndigheten själva valde vilka frågor som publicerades. En annan skrev: *"Ni påstår att ni svarar på alla frågor i ordning, ni svarade precis på min tredje fråga utan att den första och viktigaste besvarats. Uppenbarligen gör ni ju samma sak med den här chatten som ni anklagar UG att göra. Vinklar."*

Polismyndighetens svar på påståendena var att det absolut inte förekom någon censur och vid ett tillfälle värdjade de med hopp om att ingen tror *det* om dem. Myndigheten skrev att alla kommentarer som kom in publicerades, men att de togs i turordning. I interaktionen med en av besökarna konstaterades det att en fråga blivit obesvarad och att detta kunde komma av att chattflödena presenterades olika. Myndigheten tackade för feedbacken och skrev att det

var något som de hade för avsikt att ta upp med leverantören av chattverktyget.

4.2.2 Ifrågasättande av massmedias metoder

Mellan klockan 20:37 och 23:40 försvarade polisen omhändertagandet i stort och/eller ifrågasatte Uppdrag gransknings metoder vid 19 tillfällen. Myndighetens kommentarer gav uttryck för att de inte delade den bild som programmet förmedlade samtidigt som de vid några tillfällen sa sig sitta på mer fakta i ärendet. Inledningsvis betonades att polisernas beteende i vissa delar var onödigt och olämpligt. Flera gånger hänvisades till de egna kanalerna och det material som polismyndigheten hade publicerat där. Bland polismyndighetens kommentarer återfanns inlägg som:

"Som insatt i "hela" händelsen kan jag bara konstatera att UG haft ett uppsåt och det är att vinkla skeendet så att polismännen ser ut som våldsverkare."

"Vi tycker att det var olämpligt att slå av kepsen och vi har för övrigt försökt att ge vår bild av den händelsen som programmet skildrar och det utrymmet anser vi inte att de gav oss."

"Efter att sett reportaget och ha bra insyn i hela händelseförloppet håller jag inte med dig. Att det finns vissa personer och även journalister som gör egna antagande medför att bilden av händelsen inte blir nyanserad. Ingreppet är rättsligt prövat med friande utfall. Det finns fler uppgifter i ärendet som ger en annan bild av bakgrunden till ingreppet mot mannen än den som UG förmedlar"

"Arrestföreståndaren var självklart påläst. Dokumentet som han läser ur har dock stuckits direkt i hans hand. När han börjar läsa börjar han på fel rad, blir rättad, ber om ursäkt och fortsätter på rätt rad. Det är ett ärligt misstag som Uppdrag granskning lagt orimligt stor uppmärksamhet på."

"Eftersom jag har samma uppgifter och dokumentation som UG kan jag konstatera att inlägget inte präglas av opartiskhet."

"Varken du eller jag var där och vet exakt hur hela händelseförloppet gick till. Poliserna har berättat att de under trettio minuter försökt verbalt förmå honom att följa deras uppmaningar, till slut bedömer de att de inte kommer längre och tvingas ta ner N.N. på golvet för att avvisiteras"

"Det är viktigt att en organisation som Polisen granskas och där är massmedias arbete mycket viktigt. Därför försöker vi alltid att vara så öppna om vår verk-

sambet vi kan. Ibland gör vi fel och självklart ska vi vid de tillfällena kritiseras. Negativ uppmärksamhet känns självklart jobbig och naturligtvis reagerar även vi, men det får oss inte att sluta fullfölja vårt uppdrag som poliser i samhället.”

4.2.3 Hänvisning till sekretess

I sex inlägg mellan 21:16 och 23:50 hänvisade polismyndigheten till att det förelåg sekretess vilket hindrade dem från att ge en fullständig beskrivning av ingripandet. En skribent reagerade på det faktum att polismyndigheten antydde att det fanns fler uppgifter än de som kom till uttryck i programmet:

Medborgare:

”Ni säger att det finns fler uppgifter kring detta som ni inte kan berätta. Även om jag inte ser några större problem med ert ingripande i sig så är det lite bekymmersamt att ni insinuerar omständigheter som det inte går att försvara sig mot. Jag förstår er frustration, men anser att ni inte ska insinuera.”

Polismyndigheten:

”Det är inte frågan om att insinuera utan det är ett sätt för oss att uppträda korrekt beträffande sekretesslagen. Personligen kan jag uppfatta det som bekymmersamt eftersom bilden av denna händelse inte blir nyanserad. Jag är inte bekymrad för egen del utan ser ett problem i att förtroendet för polisen kan skadas. Ett annat problem i detta inslag är att UG har mer material som skulle kunna nansera inslaget.”

En medborgarkommentar som knöt an till detta löd:

Medborgare

””det är ett sätt för oss att uppträda korrekt beträffande sekretesslagen”: Problemet är ju att nu sitter vi i stugorna och försöker lista ut vilka hemligstämplade uppgifter ni har som kan misskreditera N.N. Får man inte säga B så ska man inte säga A. Även om det är lockande. För ni kanske tvingas hemlighålla att N.N. bara har åkt fast för moppetrimning i barndomen, men jag kanske tolkar era antydningar som att han är en okänd ungdomsbrottsling.”

Polismyndigheten:

”kommentaren är tidigare besvarad”.

4.3 Myndighetsintervjun med kommunikationschefen

Samma dag som Uppdrag granskning sände sitt program publicerade kommunikationsenheten en intervju med kommunikationschefen. I den berättade hon om hur hon upplevt kontakten med Uppdrag granskning och om hennes intryck av deras journalistik. Intervjun utgick från sex frågor och liknade ett samtal mellan intervjuaren och kommunikationschefen. Den första frågan handlade om hur kontakten med Uppdrag granskning uppfattades. Kommunikationschefen berättade att de inte fullt ut tillmötesgått Uppdrag granskningens önskemål om vem som skulle bli intervjuad och att detta lett till en irritation från Uppdrag granskningens sida. Nästföljande frågor handlade om själva intervjun med arrestföreståndaren. Kommunikationschefen berättade om sina egna intryck av densamma, efter att ha suttit med och lyssnat. Hon berättade att den startat i ett extremt högt tempo och att det mer hade liknat ett korsförhör än en intervju. I det följande gav kommunikationschefen uttryck för vikten av att polisen granskas, men att det var viktigt med opartiskhet från massmedia och att Uppdrag granskning med sina arbetsmetoder dragit saker till sin yttersta spets. Hon exemplifierade det hela genom att peka på den gången under intervjun då ett papper sträckts fram och arrestföreståndaren börjat läsa fel. Uppdrag granskning klippte sedan intervjun så att bara den delen där han läste fel kom med, vilket gjorde att tittaren fått intrycket att han inte var insatt i ärendet. Vidare berättade hon om att poliser som avböjt att medverka i programmet blivit uppringda av Uppdrag granskning på sina hemtelefoner. Kommunikationschefen tillfrågades om hur hon såg på i vilken mån Uppdrag granskning levde upp till sina egna riktlinjer om opartiskhet och saklighet. På detta svarade hon att de inte ens hade försökt vara opartiska eller gett en nyanserad bild. Den avslutande frågan handlade om huruvida det fanns något i kontakten mellan polismyndigheten och Uppdrag granskning som varit positivt. Här sa kommunikationschefen att det varit en helt annan samtalston parterna emellan efter själva intervjun. Hon beskrev vidare att hela den rapporterade händelsen (ingripandet) varat under 30 minuter, men att programmet bara tagit upp de två minuter som utspelade sig i arresten. Hon uttryckte en frustration över att myndigheten inte kunnat ge allmänheten hela bilden och hänvisade till

att omhändertagandets upprinnelse var något de inte kunnat kommentera på grund av sekretess. Samtidigt sa hon att det är något som var till skydd för den enskilda människan och som lagstiftaren haft en god tanke med.

5 Intervjuer

5.1 Lokal massmedierepresentant

Den lokala massmedierepresentanten är nyhetsreporter och sköter allmän nyhetsbevakning. När redaktionen beslutade sig för att delta vid pressträffen insåg de inte att det hade något att göra med Uppdrag gransknings program. De valde att delta eftersom det var (som nyhetsreportern uttrycker det) ett ”skojigt” inslag med polisen som ville visa arbetsförhållanden för poliser i yttre tjänst. När redaktionen väl insåg att det hade med Uppdrag granskning att göra, valde de att inte ändra inställning utan deltog för att se vad polisen ville säga och visa. Pressträffen beskrivs som: *”- En trevlig tillställning, nästan lite lustig i sin ovanliga utformning, där utvalda poliser mötte journalister från de flesta lokala medier i Jönköping. Det ovanliga var att vi journalister fick ”leka tjuv och polis” med poliserna för att känna på hur ett ombändertagande av en motvillig person går till.”* Nyhetsreportern anser att det är bra att polismyndigheten öppnar sig och bjuder in pressen för att diskutera sin verksamhet. Hen säger samtidigt att det hela kändes märkligt - att polismyndigheten gjorde ett så rejält krafttag för att gå till motangrepp mot publiceringen som SVT gjorde i Uppdrag granskning. Att en anklagad part går så starkt i försvarställning känns lite som en osäkerhet hos den anklagade - att inte vara trygg i att det man har gjort faktiskt var det rätta. Var det verkligen nödvändigt att mobilisera en sådan pressträff, undrar personen i fråga.

Under pressträffen förmedlades information från myndigheten och bland annat en presentation av siffror på hur anmälningar mot poliser som ingriper hade ökat. Reporterns redaktion valde vid detta tillfälle att ignorera den kommande kritiken i Uppdrag granskning. Polisen hävdade dessutom att pressträffen hade planerats tidigare och inte hade med Uppdrag granskning att göra. På fråga om reporterns syn på myndighetens användande av egna kanaler för att kommunicera svarar denne: *”- Det är bra att polismyndigheten är öppen med att kommentera angelägna händelser, men i detta fall blev det nästan absurt. Det blev som en desperat kamp mot Uppdrag granskning där polismyndigheten nästan framstår som ännu mer skyldig till att ha begått övergrepp än om man tagit det lite mer lugnt och svarat först när det kommer frågor från journalister. En myndighet ska vara saklig, följa lagen och fullfölja sitt uppdrag*

– att föra debatter är en sak för allmänheten, journalister och politiker.” Reportern menar sig inte ha några problem med att ha en aktiv motpart eftersom detta kan bli spännande och föranleda många uppslag. Samtidigt menar denne att det verkligen inte är polismyndighetens uppdrag att lägga resurser på denna typ av ”propaganda”.

5.2 Kommunikationschefen

Kommunikationschefen berättar att Jönköpingspolisens kommunikationsenhet består av sju personer. Vid sidan av henne själv finns också tre presstalesmän och tre kommunikatörer anställda. På fråga om pressträffen, som genomfördes i april månad, berättar hon att den hade två syften. På Första maj skulle det nämligen ske en allmän sammankomst med Svenskarnas parti, en händelse som föranledde en större poliskommendering. Detta var en dag då man kunde räkna med att barnfamiljer skulle finnas på stan, något som gjorde att polisen ville visa allmänheten, genom medierna, *"hur man arbetar operativt med kommunikation för ögonen"*. Vid sidan av detta hade de vid tidpunkten för pressträffen kännedom om att Uppdrag gransknings program skulle sändas. I detta skulle det finnas åsikter om övervåld i arresten. Myndigheten ville således berätta för allmänheten om våldsanvändning och om att kommunikation är ett grundfundament i den polisiära konflikthanteringen.

Kommunikationschefen berättar att Uppdrag gransknings reporter hade pressat arrestföreståndaren oerhört hårt och lurat in honom i fällor. Polismyndigheten ville i anledning av detta nyansera bilden genom att aktivt gå ut och berätta om det enskilda fallet och då ur polisens perspektiv. Det hela handlar om allmänheten, säger kommunikationschefen, och om att de har rätt att få en mer nyanserad bild än den Uppdrag granskning bjuder. Hon säger vidare att Uppdrag granskning ger en bild som vi (polisen) inte känner igen. Det handlar om att aktivt informera och att aktivt kommunicera med allmänheten. I den senare delen är det viktigt att också svara på frågor från allmänheten.

I planeringsarbetet ställdes frågan internt om hur man kunde ge allmänheten helhetsbilden, förklara att det man ser på filmen är 30 sekunder av ett händelseförlopp på 30 minuter och att också förklara polisens våldsanvändning. I detta kom pressträffen att bli en

del. En annan del som diskuterades var direktdialog i realtid för att kunna svara på allmänhetens frågor. Facebook ansågs inte vara ett tillräckligt bra verktyg, vilket gjorde att man bestämde sig för en chatt. Den chattande personalen utgjordes av de som var ansvariga för de operativa frågorna, däribland arrestföreståndaren. Genom chatten ville man med allmänheten som målgrupp svara på frågor men också försöka förklara och redovisa den egna bilden. Allmänheten har rätt att få en helhetsbild säger kommunikationschefen.

Hon säger att myndigheter ska vara sakliga i sin myndighetsroll, men att de samtidigt också får ta rollen utifrån att man arbetar på allmänhetens uppdrag. I detta fall var myndigheten måltavlan och i detta har allmänheten rätt att få en helhetsbild, betonar hon på nytt. Kommunikationschefen säger: ”- *Vi har inget självändamål. Det är allmänheten vi jobbar för.*” Polisen har förutom allt annat också ett informationsuppdrag och genom detta en serviceskyldighet gentemot allmänheten. Kommunikationsaktiviteterna är en del av det. Har vi gjort fel så har vi allmänhetens uppdrag att rätta till det. Att slå av en keps beskrev Uppdrag Granskning som övervåld. Arrestföreståndaren upprepade dock vid flera tillfällen att slå av kepsen är olämpligt vilket inte togs med i inslaget, men genom att vi använde oss av egna kanaler kunde vi få ut det budskapet. I inslaget förekom dessutom sakfel och det har allmänheten rätt att få veta. Media har samtidigt en viktig roll i att granska myndigheter och organisationer. I detta finns generellt inget att anmärka på.

På fråga om vad kommunikationschefen är särskilt nöjd med svarar hon: ”- *Vi gick hela vägen. Vi förde en direktdialog med allmänheten och det visade sig finnas ett oerhört intresse.*”

6 Analys

Syftet med studien har varit att med utgångspunkt i ett fall närmare undersöka vad som kan hända strategiskt kommunikativt vid en polismyndighet i samband med att massmedia redovisar en bild som bjuder på negativ publicitet. Analysen är strukturerad utifrån de fyra forskningsfrågor som ställs i det inledande kapitlet.

6.1 Offentligt kommunikativa åtgärder före och efter sändning

Med utgångspunkt i legitimitetsteorin blir det kommunikatörernas uppgift att kontinuerligt verka för att deras myndigheter ska uppfattas som legitima av omgivningen. Kommunikatörer kan bland annat använda sig av makt genom kommunikation för att påverka intressenter. I det aktuella fallet sträckte sig myndighetens offentligt kommunikativa åtgärder över ungefär en månads tid. Efter intervjun med arrestföreståndaren kunde kommunikationschefen vittna om tvivelaktiga intervjumetoder. Kommunikationschefen gav senare uttryck för att de har en ungefärlig bild av vad som skulle komma i fråga om anklagelser om övervåld. Vid sidan av erfarenheterna från intervjun med arrestföreståndaren kan det därför finnas goda skäl att tro att polismyndigheten hade en förkunskap om Uppdrag granskningens programformat. Vad som här åsyftas är en skarp polarisering och att de som tilldelas en huvudroll i programmet sällan klarar sig undan med hedern i behåll. Mot denna bakgrund kan det finnas skäl att tro att polismyndigheten såg ett annalkande legitimitetsgap. Det vill säga en skillnad mellan myndighetens och samhällets normsystem. Ovan antagande styrks utifrån myndighetens första kommunikativa drag: en pressträff på temat polisiär konflikt-hantering. Genom att bjuda in journalister till att själva ”prova på” agerade myndigheten proaktivt. Med ett kommunikativt drag som en pressträff kan källan försöka påverka hur medierna beskriver och gestaltar en viss händelse och i detta fall problematisera polisarbetet. Pressträffen syftade till att belysa de kommunikativa delarna i polisens arbete och hade också säkerheten vid förstamajdemonstrationen som syfte. Dagen resulterade i ett antal texter, varav en på SVT som fick titeln *”Polisen vill förekomma SVT:s granskning”*. Av titeln att döma bjöd inte denna på någon positiv publicitet. Ett annat

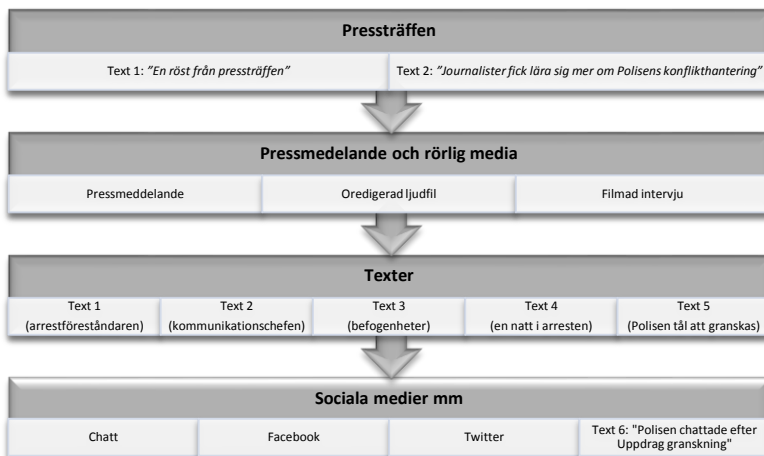
alternativ för en aktör att undanröja ett hotande legitimitetsgap är att kommunicera socialt accepterade handlingar till omgivningen.

Samma morgon som Uppdrag granskning sände sitt program gick polisen ut med ett pressmeddelande vilket gjorde gällande att polisen inte delade den bild som Uppdrag granskning presenterade i sitt program. Tidpunkten framstår som vald med omsorg utifrån det faktum att medierapporteringen inte skett i någon större omfattning dessförinnan. Pressmeddelandets text var proaktiv och syftade till att bjuda in läsaren att bilda sig en egen uppfattning i fråga om det inträffade. Efter TV-programmet fanns myndighetsföreträdare närvarande i såväl sociala medier som på myndighetens chatt.

Bild 3 En bild över de som arbetade med chatten. Foto: Polismyndigheten i Jönköpings län. Bilden är publicerad med tillstånd från Polismyndigheten i Jönköpings län.

Genom sin närvaro i chattrummet visade polismyndigheten en vilja att möta besökarna och svara på deras frågor. Samtidigt möjliggjorde myndigheten också för medborgarna att själva utöva kommunikativ makt genom att i chatten kunna påverka andras tankar. Myndigheten agerade utifrån legitimitetsteorin på så sätt att kommunikationen med omvärlden kan leda till acceptans och vilket i förlängningen kan leda till legitimitet. Legitimiteten kommer av att myndigheten demonstrerar att deras verksamhet ligger i linje med omgivningens sociala värderingar. Initiativet svarar vidare väl mot det som följer av polisens värdegrund; att vara tillgänglig, effektiv och engagerad. Chatten analyseras i särskild ordning.

Figur 3 En sammanställning av myndighetens offentligt kommunikativa åtgärder. Egen modell.

Länspolismästaren valde att inte låta Rikspolisstyrelsens personalansvarsnämnd (PAN) pröva polisernas agerande i arresten. Beslutet är intressant så tillvida att det inte finns något krav på att någon ska ha begått ett brott för att PAN ska pröva ärendet och att det bara är när det framstår som uppenbart att förseelsen är ringa som en myndighet bör avstå från att anmäla frågan till PAN. Mot denna bakgrund infinner sig frågan om länspolismästaren valde att inte anmäla ärendet vidare för att på så sätt undvika ny massmedial uppmärksamhet. Länspolismästarens beslut kan vidare diskuteras utifrån att ärendet stannar internt och hur detta påverkar legitimiteten och förtroendet för myndigheten ur ett längre perspektiv.

Som tidigare nämnts handlar makt bland annat om vem man väljer att kommunicera med och hur. Målgruppen för myndighetens kommunikation är medborgare, eftersom de är beroende av dem i legitimitetshänseende. Vissa kommunikativa åtgärder sker via massmedia, andra är direkt riktade till medborgarna och chatten är att betrakta som en dialog. Genom Internet och egna kanaler vidgas begreppet *hur* myndigheten väljer att kommunicera. Sammanfattningsvis kan sägas att myndigheten söker påverka makten över dagordningen för att i förlängningen komma åt makten över tanken.

6.2 Det skrivna ordet

6.2.1 Myndighetsintervjun med kommunikationschefen

Genom användning av Internet har det blivit möjligt att relativt oberoende kommunicera i enlighet med legitimitetsteorin. Genom att publicera en egen intervju på webbplatsen undviker myndigheten de besvärliga följdfrågor som annars skulle kunna ha kommit genom en traditionell intervju. Intervjun med kommunikationschefen är genomförd av Kommunikationsenheten vid Polismyndigheten i Jönköpings län. Avsändare är polisen och intervjun är genomförd och texten framtagen av dem själva vilket i sig handlar om ethos, eftersom polisen är en organisation som många människor har förtroende för. Intervjun hade blivit än tyngre om någon utomstående genomfört och publicerat den i annat medium än det egna. Samtidigt är frågan om denna intervju skänker något nyhetsvärde och om den därför skulle vara intressant för en journalist att genomföra. Kommunikationschefens ord är del av en intervju, men är också ett textdokument. Målgruppen för dokumentet är med största sannolikhet den eller de som tagit del av Uppdrag granskning eller som ska göra det, och där myndighetens syfte är att utöva makt över tanken. Den första delen av intervjun handlar om hur det gick till då polismyndigheten kontaktades av Uppdrag granskning för första gången. Kommunikationschefens beskrivning av hur den till en början vänliga tonen övergick i irritation utgör en förklaring till varför situationen kan ha utvecklats till vad den senare gjorde. Det handlar således om att appellera till läsarens förnuft, så att denne kan ta till sig en tidig och enkel förklaring till det inträffade. I en annan passage som följer av svaret på den första frågan berättar kommunikationschefen om deras beslut att hänvisa till arrestföreståndaren vilket kom av att det var naturligt. I denna mening säger hon *vi utsåg*, vilket innebär att hon överför beslutet på fler än henne själv. I detta fall handlar det om makten över beslutsfattandet. Genom sitt förfarande legitimerar kommunikationschefen beslutet i kraft av att det är fler än hon själv som stått bakom det.

Den andra frågeställningen inleds med ett påstående om att kommunikationschefen satt med vid intervjun och följdfrågan på

detta är vilka intryck som hon fick. I denna del förflyttas läsaren rakt in i intervjusituationen utan att kommunikationschefen själv behöver nämna det faktum att hon varit på plats. Hon berättar att intervjun inte liknar något liknande hon varit med om. Vid sidan av att nämna att hon arbetat med kommunikationsfrågor länge hämtar hon också stöd från flera poliser som efter att ha hört intervjun sagt att, om vi inom polisen skulle genomföra förhör på det här sättet, skulle vi bli anmälda. Genom att stödja sig på sin egen erfarenhet och andra personers uppfattning (vilka därtill är poliser och i kraft av sin profession åtnjuter ett generellt förtroende) använder hon sig av ethos. Hon apellerar därigenom i kraft av karaktär och bygger upp läsarens förtroende för avsändaren. Begreppet korsförhör och det faktum att "researchern" med sin papperslapp hade uppmanat intervjuaren att lugna ned sig, skänker ytterligare tyngd till att det kommunikationschefen säger har skett. Pathos används i denna del, såtillvida att känslorna och sinnestillståndet kommer in i fråga om hur intervjun har gått till. Här är det lätt att som läsare tänka sig att intervjun varit riktigt illa genomförd eftersom till och med en polis skulle bli anmäld om denne hade agerat på detta sätt. Det handlar om ett *"extremt högt tempo"* där arrestföreståndaren *"pressas och knappt får tala till punkten"*. Med några korta, men innehållsrika, meningar lyckas kommunikationschefen apellera till läsarens förnuft och dennes rationella resonemang (logos).

Kommunikationschefen nämner att hon anser att det är viktigt att polisen granskas och genom detta trycker hon på vikten av att Uppdrag granskning tittar närmare på ärendet, men är i det följande kritisk till sättet på vilket det skett. Hon efterlyser en nyanserad bild och opartiska journalister som ger båda sidor en ärlig chans att svara. Kommunikationschefen säger att: *"Medielogiken är tydlig att det ska finnas en vinkel, en ond och en god part och en liten enskild människa mot en stor myndighet"*. Hon är öppet kritisk till Uppdrag gransknings sätt att inta en partisk hållning och hon hänvisar dessutom till att de är del av Public Service, vilket gör att tittarna har högre förväntningar på opartiskhet. Hon säger aldrig att Uppdrag granskning genom sina arbetsmetoder passerar gränsen för det godtagbara, utan stannar vid uttalandet *"drar det här till sin yttersta spets"*. Hon hänvisar bland annat till det misstag som arrestföreståndaren gör då denne började läsa på fel lapp och att det i programmet fästs stor uppmärksamhet vid

detta. Härigenom får undertecknad som läsare en känsla av att alla kan göra fel (logos). Vidare hänvisar hon till det sätt på vilket de poliser som syns på arrestfilmen bemötts av Uppdrag granskning. Hon betonar att de är juridiskt friade, men att de ändå blivit uppringda på sina hemtelefonnummer. I den avslutande delen av detta för hon fram de olustkänslor (pathos) som detta kan innebära för den enskilde genom uttalandet: *Tänk dig själv att vara med i ett TV-inslag som ses av många människor där du målas upp som en brottsling trots att du är rättsligt frikänd i två instanser. Det ska du sedan förklara för dina barn, släkt, vänner och grannar.*

Med detta uttalande förskjuter kommunikationschefen diskussionen till ett medieetiskt perspektiv. För läsaren blir det inte svårt att sätta sig in i vad detta handlar om rent känslomässigt, särskilt mot bakgrund av att pronomen (du) används. Med sin berättelse lyckas kommunikationschefen få Uppdrag gransknings reportage att naggas i kanten rent trovärdighetsmässigt. Ur ett helhetsperspektiv kan intervjun ses som ett försök att förfoga över makten över tanken med syfte att minska ett eventuellt legitimitetsgap.

6.2.2 Chatten

Att bjuda in medborgarna till en chatt kan i legitimitetshänseende göra att medborgarnas perception av en organisations verksamhet påverkas, något som i förlängningen kan leda till ett minskat legitimitetsgap. Medborgardialog i realtid och det skrivna ordet blir viktiga i detta avseende. Chatten har textanalyserats i delarna; censur, ifrågasättande av medias metoder och hänvisning till sekretess. Myndigheten är tydlig med att kommunicera det faktum att alla frågor som kommer in inom en given tidsram kommer att besvaras, men att det ibland behövs lite tid för att svara. De anklagelser om granskning och censur som kommer besvaras med förklaringar om att trycket är hårt och att myndigheten i tur och ordning försöker svara på alla frågor så fort de bara hinner. Polismyndigheten betonar vikten av att svara på de frågor som kommer och i anslutning till detta hänvisar de bland annat till sin egen medverkan i aktuellt forum. Detta kan sägas ha en övertygande funktion. Vid ett tillfälle konstateras att en fråga försvunnit och att detta kan ha att göra med att chattflödena presenteras olika. Myndigheten säger sig ta med sig detta till leverantören av chattverktyget. Det i sig blir en legitimitets-

skapande skrivning. Censurfrågorna hanteras övertygande och det faktum att polismyndigheten överskrider sin egen tidsram ger intryck av ett intresse av att finnas på plats och möta medborgarnas frågor.

Polismyndighetens kommentarer ger i flera fall uttryck för att de inte delar den bild som programmet förmedlar, samtidigt som de vid några tillfällen säger sig sitta på mer fakta i ärendet. Majoriteten av myndighetskommentarerna inom kategorin 'ifrågasättande av medias metoder' är skrivna i jag-form. I en kommentar skrivs att myndighetsskribenten är insatt i "hela" händelsen och att denne kan konstatera att Uppdrag granskning har haft ett "uppsåt" att vinkla skeendet så att polismyndigheten ska framstå som våldsverkare. Kommentaren ter sig som klart ställningstagande och i förlängningen ett skuldbeläggande i fråga om UG:s metoder. Frågan är hur detta förhåller sig till myndighetens krav på att vara opartisk och objektiv. I en annan kommentar nämns att myndigheten anser sig ha fått för lite utrymme i programmet. Detta skulle kunna ses som ett lindrigare uttryck för en uppfattning om att programmet inte låtit båda sidor komma till tals fullt ut. I en kommentar antyder myndighetsskribenten att det finns journalister som gör egna antaganden, vilket leder till att bilden av vissa händelser inte blir nyanserad. I kommentarens nästa mening hänvisas till att det finns fler uppgifter i ärendet vilka ger en annan bild än den som Uppdrag granskning förmedlar. Sammantaget innebär också denna kommentar en form av kritik mot programmet.

Genom påstående om att sitta inne på mer information än vad som presenteras genom programmet, kan myndigheten försätta läsaren i osäkerhet inför vad som är sant. I ytterligare ett inlägg från en myndighetsskribent skriver denna att inlägget inte präglas av opartiskhet. Det är ett tydligt ställningstagande som säkerligen verkar övertygande på läsaren, men också i detta fall är frågan om hur detta förhåller sig till myndighetens eget krav på opartiskhet. I kommentaren hänvisas till att *"Varken du eller jag var där och vet exakt hur hela händelseförloppet gick till."* Kommentaren öppnar för osäkerhet kring vad som egentligen har hänt. Polismyndigheten hänvisar på några platser i texten till sekretess och att denna gör att de inte kan ge en fullständig beskrivning av ingripandet. En skribent menar att

polismyndigheten, genom att hänvisa till uppgifter som inte går att berätta, insinuerar omständigheter som det inte går att försvara sig mot. Myndighetsskribenten svarar med att det inte handlar om att insinuera utan att uppträda korrekt i enlighet med rådande sekretess. Problemet som myndighetsskribenten beskriver i anslutning till detta är att sekretessen utgör ett hinder för en nyanserad bild. Myndigheten bjöd in till direktdialog med medborgarna. Detta gav de senare en möjlighet att själva utöva kommunikativ makt över andra men det gav också myndigheten ett tillfälle att ge sin bild och därigenom motverka ett eventuellt legitimitetsgap.

6.3 Myndighetsrollens natur och myndigheters mediekritik

Precis som vid annan förvaltningsverksamhet, ska också myndigheternas strategiska kommunikation präglas av saklighet och opartiskhet. Det kan vara svårt att dra en skarp gräns för när information övergår i opinionsbildning, vilket bland annat kommer av att det i mångt och mycket ligger i betraktarens ögon. Att informera och söka påverka är en sak, men att ge sig i kast med att ifrågasätta massmedias metoder kan leda till att gränsen för att det i objektivitetshänseende godtagbara tangeras. Opinionsbildande verksamhet handlar om externa informationsaktiviteter riktade mot medborgare i syfte att aktivt påverka deras kunskaper, attityder eller beteenden i en avsedd riktning. Rent maktteoretiskt handlar det i första hand om makten över tanken. Polisen är expert på sig själv och blir i det avseendet svår att ifrågasätta, eftersom de kan berätta hur något ”ser ut” på basis av den expertis de besitter. Samtidigt kan utomstående ifrågasätta hur polisen utför sitt uppdrag, vilket bland annat görs gällande i Jönköpingsfallet då övervåld kommer på tal. I Jönköpingsfallet påstås att myndigheten och dess representant blivit föremål för intervju- och granskningsmetoder som kan ifrågasättas. Att gå ut i egna kanaler och ifrågasätta Uppdrag granskning ter sig vanskligt även om det säkerligen kan tjäna ett legitimitetsskapande syfte. Med en sådan utveckling skulle myndigheterna överta den roll som Pressens Opinionsnämnd (PON) har idag, och i realtid ge uttryck för avvikelser från god publicistisk sed.

För att fördjupa och nyansera analysen blir det nödvändigt att hämta vägledning också från annat håll. Vid tidpunkten för omhändertagandet av 18-åringen skedde ett annat omhändertagande av berusad person i annan del av landet som också det ledde till massmedial uppmärksamhet. Polisen hade omhändertagit en berusad person som till följd av ingripandet skadade sin nacke allvarligt. Ärendet uppmärksammades av lokal massmedia och en kvällstidning, varpå Polisen i Västernorrland skrev följande på sin Facebook-sida: *"Det är viktigt att ni förstår att det ni läser och får berättat för er i media om händelser av denna karaktär ofta bara en parts sanning. Det ni inte får läsa och höra om i media är polisens syn på samma ingripande. Anledningen till att ni inte får det är att sådana uttalanden skulle vara direkt fel av oss av flera orsaker. Den viktigaste orsaken är att Polisen i Sverige hyder under förundersökningssekretess vilket helt förhindrar oss att uttala oss om pågående ärenden"*⁶¹

Texten gav upphov till många inlägg och en artikel i tidningen Journalisten.⁶² Flera journalister reagerade på inlägget. Bland annat samhällsreportern Peter Jonsson på Sundsvalls Tidning som skrev: *"Jag och många andra journalister ser det som en självklar uppgift för oss att granska polisen och andra myndigheter. Därför tycker jag att det är anmärkningsvärt att polisen på detta sätt använder sin egen nyhetskanal för att misstänkliggöra medierna såsom "vinklade" utan att vare sig här eller i pressen redogöra för hur den skadade mannen fick sina skador, och varför de anser att polisen inte gjort något fel. Att använda våld på rätt sätt är väldigt svårt, även för en utbildad polisman eller kvinna. Men lagen ställer höga krav på att tvångsmedel används med förnuft och på rätt sätt."*

Polisens Facebooktext är intressant på många olika sätt. Den påminner till viss del om det vi kunnat se hända inom ramen för Jönköpingspolisens kommunikationsinsats. Polisen nämner att deras bild inte får massmedialt utrymme och att olika parter sitter med sina respektive sanningar. Texten kan i detta ses som ett försök att balansera upp en i övrigt ensidig diskussion/debatt. Vidare hänvisas till förundersökningssekretess, något som också sker i Jönköpings-

---

⁶¹ SR P4 Västernorrland (2012).

⁶² Westin (2012).

polisens chatt. I anledning av detta uppstår fråga om hur långt förundersökningssekretessen sträcker sig.

En tjänsteman har att göra sig påmind om att det inte är polisens roll att döma eller ifrågasätta media, eftersom detta överlåts åt andra samhällsorgan.⁶³ Detta betonas av den lokala medierepresentanten som i intervjun menar att myndigheter ska hålla sig ifrån debatter, för att istället vara sakliga, följa lagen och fullfölja sitt uppdrag. Kommunikationschefen ger i motsats till detta bilden av att det ligger i myndighetens informationsuppdrag att fullgöra en serviceskyldighet gentemot allmänheten och att kommunikationsaktiviteterna varit en del av detta. Utifrån att informationsverksamheten ska ske med utgångspunkt i saklighet och opartiskhet, kan Jönköpingspolisens kommunikationsinsats, i det aktuella fallet, ifrågasättas i vissa delar. I fallet med den omhändertagne 18-åringen rättfärdigar kommunikationschefen sitt handlande med att medborgaren förtjänar att få en helhetsbild. I det aktuella fallet kom Granskningsnämnden för radio och tv kom till beslutet att kritisera men fria programmet. Bristerna ansågs inte var så allvarliga att hela inslaget stred mot kravet på saklighet. Däremot hade Uppdrag granskning enligt Granskningsnämndens beslut kunnat vara tydligare med att låta polisen komma till tals på två punkter. Mot den bakgrunden vinner Jönköpingspolisens kritik mot Uppdrag granskning ett rättfärdigande i efterhand avseende dessa två punkter. UG:s Nils Hansson uttrycker att han inte ser några problem med att deras program nagelfars. Han menar att de ska granskas som alla andra. Mot ovan bakgrund är det som tidigare har nämnts svårt att dra en tydlig gräns för var det godtagbara i en myndighets kritik av massmedia går.

6.4 Principiellt om kommunikativ makt-delning utifrån fallet

Makten över informationen är ytterligare en maktdimension som aktualiseras av fallet. I chatten skriver polismyndigheten att de sitter på mer information, men att denna inte kan kommuniceras på grund av förundersökningssekretess. I bilaga 3 redogörs för den maktförskjutning i fråga om information som skett till myndigheternas för-

---

⁶³ Cassel (2000), s. 93.

del. Genom att polisradiotrafiken blev krypterad och tystnade för ett antal år sedan fick polisen ett informationsmässigt maktövertag gentemot journalisterna. Polisens ovilja att informera har varit föremål för debatt och från vissa håll kommit att uttryckas som en fara för demokratin. I bilagan ges konkret exempel på fall då en polismyndighet med hänvisning till sjukdom underlåtit att fullgöra denna uppgift via sin webbplats. I det studerade fallet har det däremot funnits en vilja från polisen att kommunicera, eftersom de ansett att medborgarna har rätt att få hela bilden. Fallet öppnar för det faktum att myndigheten är mån om en positiv bild av sig själv och att medborgarnas förtroende ska vara stort samt att legitimitetsgapet inte ska bli större än nödvändigt. Samtidigt menar myndigheten att det i inslaget förekommer sakfel och att medborgarna har en rätt att få veta det. Definitionerna av polisen och polisens arbete, görs gemensamt av journalister och poliser, men från skilda utgångspunkter. Medborgaren har rollen som en central intressent och informationskonsument.

Makt är som tidigare nämnts ett omdiskuterat och komplext begrepp med såväl öppna som dolda sidor. Många gånger uppfattas makt som något ensidigt och negativt; en persons möjlighet att påverka och dominera andra. Bara utifrån numerär i fråga om kommunikatörer kontra journalister, har forskare gett uttryck för oro i att maktbalansen kan rubbas till kommunikatörernas fördel. Jönköpingspolisens kommunikationsenhet har sju personer anställda, vilket i förhållande till myndighetens storlek får betecknas som personell resursstyrka. Nya vägar att kommunicera påverkar också maktbegreppet och då i första hand med utgångspunkt i makten över dagordningen. Myndigheternas makt begränsas genom att de förväntas hålla sig objektiva och opartiska, vilket också gäller för massmedia. Samtidigt har massmedia i uppdrag att granska myndigheterna och *inte* vice versa. Genom att massmedia traditionellt sett har kunnat diktera vissa villkor, har det varit möjligt att vissa verklighetsperspektiv fått en mer dominerande ställning än andra. Ny digital teknik i kombination med ökade resurser gör det möjligt att skönja balans eller övervikt åt myndighetens håll i fråga om makten att förmedla det egna perspektivet på verkligheten.

De texter som undersökts inom ramen för denna studie har gått att kritiskt granska på olika sätt. Maktintressen kan vilja ha en mer nyanserad bild av ett händelseförlopp än den massmedia presenterar. Det har gått att se ett intresse från myndighetens sida av att fånga medborgarnas uppmärksamhet och beskriva verkligheten ur det egna perspektivet. Genom myndighetens kommunikationsinsats erbjuds medborgaren en större del av den andra sidan myntet. I detta avseende använder sig myndigheten av den digitala tekniken för att på så sätt förfoga över makten över dagordningen. Här är det möjligt att se en maktförskjutning bara med teknikens hjälp. Genom egna informationsprodukter kan myndigheten dessutom utöva makt över tanken och detta utifrån en strävan om ett minskat legitimitetsgap. Vägen för att ta till orda har blivit kortare.

Mitt i denna kommunikativa maktkamp finner vi medborgaren. Medborgaren får till sig information från flera olika håll och har själv att bilda sig en uppfattning om vilken verklighetsbeskrivning som gäller. Att vara upplyst är centralt i allt från att bilda sig någorlunda genomtänkta åsikter till att kunna rösta. Eftersom all offentlig makt utgår från folket, förutsätts medborgarna kunna fatta sina beslut på basis av så korrekt information som möjligt om hur samhället fungerar. Här har massmedia traditionellt spelat en viktig roll som granskare av den offentliga makten. Legitimitetsskapande kommunikation stärkt av ovan nämnda kommunikativa maktförskjutning skulle kunna påverka medborgare rent upplysningsvis.

7 Avslutning

7.1 Reflektion och slutsatser

Ingen annan statlig verksamhet är lika beroende av medborgarnas förtroende som polisen.⁶⁴ Förtroendet är avgörande för att polismyndigheten ska kunna bedriva sitt arbete. Saknas förtroende kommer exempelvis inga vittnen att höra av sig till polisen, vilket i förlängningen leder till att brott sällan eller aldrig kan klaras upp. Internt återkommer begreppet 'polisens varumärke' i många diskussioner. Inte sällan sätts likhetstecken mellan varumärke och förtroende vilket kan leda till frågan om vad som är varan. Förtroende är något som byggs upp under lång tid och som mycket snabbt kan raseras. I händelse av kris är min bild att kommunikatören blir en gatekeeper med organisationens legitimitet som främsta prioritet.

Maktteoriavsnittet gör bland annat gällande att innebörden av kommunikation betraktat som makt och kan delas upp i tre delar; makten över beslutsfattandet, makten över dagordningen och makten över tanken. *En första slutsats* av denna studie är att det med utgångspunkt i det beskrivna fallet går att tillföra ytterligare tre dimensioner till kommunikation ur ett maktperspektiv. Makt över informationen, makt genom resurser och makt genom innovativt användande av digital teknik.

Makt över informationen

I och med införandet av ett nytt krypterat radiosystem har polisen fått ett generellt informationsövertag gentemot journalistiken och nya beroendeförhållanden har etablerats. Vid sidan av detta har polisen också möjlighet att i vissa fall hänvisa till förundersökningssekretess, vilket innebär en inskränkning i offentlighetsprincipen. För en utomstående som inte har tillgång till den aktuella informationen kan en sådan hänvisning vara mycket svår att ifrågasätta. Den som vill ha prövning av polisens beslut i dessa fall ställs inför en inte sällan långdragen förvaltningsrättslig process. Informationen kan vara inaktuell då processen är avslutad.

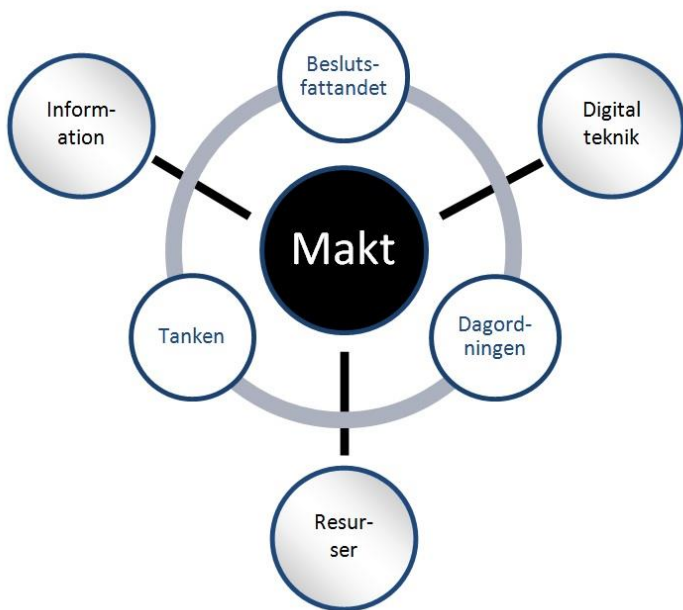
⁶⁴ Sjöstedt, J. Riksdagsmotion 2013/14:Ju316.

Makt genom kommunikationsresurser

Resursstyrka kan ta sikte på såväl personal som ekonomiska medel. Antalet kommunikatörer har ökat kraftigt i Sverige på senare år och vid Jönköpingspolisens kommunikationsenhet arbetar sju personer. I uppgifter från polisen i Stockholm sägs att de på senare tid har flyttat fram positionerna med vassare kommunikatörer och egna kanaler något som framgår av bilaga 2. Mot denna bakgrund är det svårt att inte också se resurser som en makt- och framgångsfaktor i en kommunikationskontext.

Makt genom innovativt användande av digital teknik

Den nya digitala tekniken med Internet som nav erbjuder stora möjligheter för exempelvis myndigheter att i realtid föra en nära dialog med medborgare och därmed söka påverka deras tankar. Tekniken är vidare en maktfaktor, då det kommer till att påverka dagordningen, eftersom de egna kanalerna kan användas i större utsträckning än vad som tidigare varit fallet. Här kan innovation och okonventionella metoder leda till framgång. I detta kan legitimitetsskapande kommunikation ses som en viktig del.

Figur 4 Sammanfattning av kommunikativ maktuppdelning (utvecklad).
Egen modell.

En andra slutsats av denna studie är att 'legitimitetsskapande kommunikation', bör kunna föras in i den kommunikativa begreppsfloran efter djupare studier.

Legitimitetsskapande kommunikation

Begreppet legitimitetsskapande kommunikation har vuxit fram i mitt huvud under den tid jag har arbetat med denna studie. Begreppet tycks passande eftersom det i någon mån kan klargöra syftet med vissa typer av externa kommunikationsaktiviteter. Det handlar om extern kommunikation med bibehållet förtroende och legitimitet som främsta syften och där avsändaren söker påverka makten över tanken för att motverka legitimitetsgap. Det kan till exempel röra sig om myndigheter eller politiker som genom övertygande kommunikation och skicklig retorik söker påverka medborgarens bild av verkligheten i en strävan att upprätthålla det sociala kontraktet.

I analys och behandling av fallet har det gått att spåra några exempel på legitimitetsskapande kommunikation. I en vidare mening

är det också möjligt att också tänka i termer av legitimitetsskapande kommunikationstekniker i händelse av kris. Kommunikationen i denna vidare bemärkelse skulle kunna ta följande former av att:

- Hävda att en viss uppgift i kritiken är felaktig eller har tolkats på ett missvisande sätt. Därefter väljer den som kommunicerar att inte kommentera något annat än denna uppgift, förutom att i allmänna termer förklara att kritiken inte stämmer.
- I anslutning till kritiken eller något senare framföra att verksamheten fungerar bra. Det kan göras utan en närmare behandling av de sakfrågor som kritiken handlade om.
- Hänvisa till att det har initierats en aktivitet som ska göra att man kommer tillrätta med det belysta problemet. Det kan exempelvis röra sig om att tillsätta en utredning eller att genomföra en utbildningsinsats.
- Hänvisa till att direktiv har utformats som gör att man kommer tillrätta med belyst problem.
- Hänvisa till att man har initierat eller är på gång att initiera en översyn eller att man har upprättat en anmälan. Man vill sedan inte närmare kommentera kritiken med hänvisning till att man inte kan föregripa en utredning eller att sekretess utgör ett hinder.

En tredje och avslutande slutsats är att gränsen för myndigheters opinionsbildande verksamhet förblir otydlig. Dessa aktiviteter faller in under myndighetens informationsverksamhet och med det krav på objektivitet och saklighet. Samtidigt kan det vara så att gränsen för det objektivt godtagbara helt överläts åt det goda omdömet.

7.2 Framtida utveckling och fortsatta studier

Utvecklingen är intressant men också skrämmande. Anledningen till att den ter sig skrämmande är att resursstarka myndigheter får möjlighet att, i förekommande fall, skyla en illa fungerande verksamhet utan att medborgarna stannar upp och reagerar på detta. Här kan

man tänka sig en utveckling med sjunkande förtroende för massmedia, som i förlängningen leder till att medborgaren sväljer de legitimitetsstarka myndigheternas ord utan att närmare reflektera. Skulle det då dölja sig fragila korthus bakom de välputsade fasaderna måste demokratins vänner sätta sitt hopp till interna vindpustar i form av visselblåsare. Samtidigt kan det finnas positiva sidor av nämnd utveckling. Genom att lättare kunna ta till orda blir det möjligt för myndigheter att nå medborgarna i direktdialog och därigenom ge sin bild av exempelvis lågkvalitativ sensationsjournalistik. En ekonomiskt ansatt journalistikbransch kanske kan leda till att denna typ av journalistik kan komma att öka i framtiden?

I kommunikationshänseende förtjänar polisens storsatsning på sociala medier att nämnas. I polisorganisationen finns nämligen inte bara de som har kommunikation som huvudsyssla, utan också åtskilliga tjänstemän i kärnverksamheten som anförtrotts uppdraget att kommunicera bilder av sin vardag i sociala medier. Här handlar det om enskilda tjänstemän som har att företräda en hel myndighet kommunikativt och strategiskt. Mot denna bakgrund kan resursstyrka ses ur ett annat perspektiv än ett traditionellt sådant, då det finns långt fler kommunikatörer än endast de som har detta som profession. Vid sidan om resursstyrka väcks också frågor om vilken utbildning dessa personer har för att fullgöra denna långtgående delegation. I bilaga 2 behandlas bland annat vikten av medieträning inom polisen. Utvärderingar av polisens närvaro i sociala medier har gjorts, men fenomenet har än så länge problematiserats i ganska liten utsträckning.

Studien visar att kommunikationsmakt också kan handla om makt över information. I och med att det blev tyst i nyhetsredaktionernas polisscannrar försvann i någon mån möjligheten för kriminalreportrar att ligga steget före och samla nyheter på fältet. I och med detta har pressen att förmedla information ökat på den polisiära kommunikationsorganisationen. Makten över aktuell och kriminalrelaterad information har flyttats till en statlig myndighet, som visserligen genom författningar ska präglas av tillgänglighet, skyndsamhet, transparens med mera, men som samtidigt kan gallra nyheter utifrån brottets svårighetsgrad eller de delar i vilka polisen har varit särskilt framgångsrik. Mot bakgrund av denna utveckling för-

tjänar gränserna för begreppet förundersökningssekretess att studeras närmare. De nya maktförhållandena ter sig dock mer komplicerade än så. Idag finns mobiltelefonkameror i stort sett i var medborgares hand och med dessa en ny kategori ”reportrar” i form av medborgarna, som därigenom sitter på makt. Polisens exponering ökar och med detta risken att hamna på kvällstidningarnas löpsedlar. Utöver medborgarens granskande öga finns det i vårt samhälle också åtskilliga övervakningskameror såsom i fallet med den omhändertagne 18-åringen. Ur ett demokratiskt perspektiv, med utgångspunkt i transparens och insyn, är kanske kameror av olika slag det som kan leda till någon slags jämvikt med avseende på makten över informationen?

Förhållandet med polisens ökade kontroll över vad som kommuniceras och hur innebär tillsammans med medborgarnas tillgång till mobil dokumentationsutrustning och snabba sociala medier en slags polarisering av makt. Tidigare var medborgare och polis förhållandevis svaga och traditionella media förhållandevis starka. Nu, och ännu mer i framtiden, har medias position försvagats som maktfaktor och länk mellan polis och medborgare medan polis och medborgares makt har stärkts. Traditionella media utgör dock fortfarande den dominerande arenan för information och debatt, även om sociala och mer direkta media vunnit mark. Traditionella media har fortfarande den redaktionella makten över denna viktiga arena.

8 Källförteckning

Litteratur

- Ahrne, G. & Svensson, P. (red) (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Alvesson (1996). *Communication, Power and Organization*. Berlin.
- Berglez, P. i Ekström, M. & Larsson, L. (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Brunsson, N. (1989). *The Organization of Hypocrisy: Talk, Decision and Action in Organizations*. New York: John Wiley & Sons.
- Brunsson, N. (1993). *Ideas and Actions. Justification and Hypocrisy as an Alternative to Control*. Accounting, Organizations and Society. Vol 18, nr 6, s 489-506.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö : Liber.
- Buhr, N. (1998). *Environmental performance, legislation and annual report disclosure: the case of acid rain and Falconbridge*. Accounting, Auditing & Accountability Journal, vol. 11, nr 2, s. 163-190.
- Cassel, C. (2000). *Polisen i Pressen*. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.
- Deegan, C. & Unerman, J. (2006). *Financial accounting theory*. European ed. Maidenhead: Mc Graw-Hill Education.
- Deegan, C. (2002). *The legitimising effect of social and environmental disclosures – a theoretical foundation*. Accounting, Auditing & Accountability Journal, vol. 15, nr 3, s. 282-311.
- Eklund, N. & Landström, L. (2013). *Polisen verksamhet och arbete*. Stockholm: Liber.
- Ekman, G. (1999). *Från text till batong – om poliser, busar och svennar*. Stockholm: Hantelshögskolan.
- Ekström, M. & Larsson, L. (red.) (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap -2 uppl.* Lund : Studentlitteratur.
- Emerson, R.M. (1962). *Power-Dependence Relations*. American Sociological Review, 27, s. 31-40.
- Erikson, P. (2011). *Planerad kommunikation – Strategiskt ledningsstöd i företag och organisation*. Stockholm: Liber.
- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972-1977*. Colin Gordon ed. New York: Pantheon, pp. 78-108.
- Hansson, N. (2009). *Grävande journalistik*. Stockholm: Ordfront.
- Heide, M. Johansson, C. & Simonsson, C. (2012). *Kommunikation i organisationer*. Malmö: Liber.
- Holder, H. & Treno, A. (1997). *Media advocacy in community prevention: news as a means to advance policy change*. Addiction, 92(2), 189-199.

- Gray, R. Kouhy, R. & Lavers, S. (1995). *Corporate social and environmental reporting - A review of the literature and a longitudinal study of UK disclosure*. Accounting, Auditing & Accountability Journal, vol. 8, nr. 2, s. 47-77.
- Kjellgren, H. & Johansson, B. (2008). *Från myndighetsinformation till myndighetspropaganda? En studie av svenska myndigheters opinionsbildande verksamhet*. Statsvetenskaplig Tidskrift 2008, årg 110 nr 1.
- Kronkvist, O. (2013). *Om sanningen skall fram - polisförhör med misstänkta för grova brott*. Växjö: Linneaus University Press.
- Larsson, L. (2002). *PR på svenska; Teori, strategi och kritisk analys*. Lund: Studentlitteratur.
- Ledin, J. & Moberg, U. i Ekström, M. & Larsson, L. (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Lukes, S. (2005). *Power. A Radical View*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- O'Donovan, G. 2002. *Environmental disclosures in the annual report: Extending the applicability and predictive power of legitimacy theory*. Accounting, Auditing & Accountability Journal, Vol. 15, Iss: 3, pp. 344-371.
- Pace, L.A. & Livingstone, M.M. (2005). *Protecting human subjects in Internet research* i Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Palm, G. & Bjellert, P. (2012). *En trygg polis i ett otryggt samhälle*. Växjö: Linnæus University studies in policing.
- Palm, G. & Skogersson, R. (2008). *Hjältar, blåljus och säkerhet – konstruktionen av polisen i nyhetsmedierna*. Växjö: Linnæus University studies in policing.
- Roberts, R.W. (1992). *Determinants of corporate social responsibility disclosure: an application of stakeholder theory*. Accounting, Organizations & Society, vol. 17. nr. 6, s. 595-612.
- Stenmark, H. (2005). *Polisens organisationskultur – en explorativ studie*. Umeå: avhandling.
- Strömbäck, J. (2009). *Makt, medier och samhälle*. SNS Förlag: Stockholm.
- Zizek, S. (1999). *Mapping Ideology*. London & New York: Verso.
- Weber, M. (1954). *Max Weber on law in economy and society*. Cambridge: Harvard University Press.

Offentligt tryck

- Granskningsnämnden för radio och tv (2014). Beslut dnr: 13/01187.
- Rikspolisstyrelsens inspektionsrapport 2012:4. *Handläggning av disciplinärenden*.
- Sjöstedt, J. (2013). Riksdagsmotion 2013/14:Ju316.
- Statens offentliga utredningar SOU 2007:107. *Opinionsbildande verksamhet och små myndigheter*.

Internet

Broman, L. (2013). *Polisens agerande var inte okej*. SVT 2013-07-02. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/jonkopingsnytt/polisens-agerande-var-inte-okej>

Bunnvik, G. (2013). *Länspolismästaren är med i Debatt i SVT*. Jnytt 2013-05-09. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.jnytt.se/lanspolismastaren-ar-med-i-debatt-i-svt>

Ekström, A. (2013a). *Williams pappa: man blir riktigt illa berörd*. SR P4 Jönköping 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=91&artikel=5528506>

Ekström, A. (2013b). *18 årige William utsattes för polisvåld*. SR P4 Jönköping 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://sverigesradio.se/sida/play.aspx?ljud=4550583> (ljudklipp).

Ekström, A. & Olsson, P. (2013). *Polisen i Jönköping om Uppdrag granskningens inslag*. SR P4 Jönköping 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://sverigesradio.se/sida/play.aspx?ljud=4550367> (ljudklipp).

Forsberg, O. (2013). *Polisen ljög och hemlighöll om mord*. Aftonbladet 2013-07-31. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article17217295.ab>

Furfors, C. (2013). *Vad polisen gjorde mot min son ska inte få ske i en rättsstat*. SVT 2013-05-09. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://debatt.svt.se/2013/05/09/vad-polisen-gjorde-mot-min-son-ska-inte-fa-ske-i-en-rattsstat/>

Göteborgsposten/TT (2013). *Polis till motattack mot SVT-program*. GP 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.1654024-polis-till-motattack-mot-svt-program>

Hedén, A-K. (2013). *Polisen vill förekomma SVT:s granskning*. SVT 2013-04-29. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/jonkopingsnytt/fler-poliser-anmals-for-vald>

Höglandsnytt (2013a). *Behöver vi vara rädda för polisen? – kritik och stöd efter UG-inslaget*. Höglandsnytt 2013-05-09. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.hoglandsnytt.se/behover-vi-vara-radda-for-polisen-kritik-och-stod-efter-ug-inslaget/>

Höglandsnytt (2013b). *Film ska bevisa Jönköpingspolisens övervald ikväll*. Höglandsnytt 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.hoglandsnytt.se/film-ska-bevisa-jonkopingspolisens-overvald-ikvall/>

Jnytt Jönköping (2013a). *Jnytt:s reporter testar på att bli nedbröttad av polis*. YouTube 2013-04-29. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.youtube.com/watch?v=QFqTpnf0dEI>

Jnytt Jönköping (2013b). *Polisen visar upp effekten av pepparspray*. YouTube 2013-04-29. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.youtube.com/watch?v=XglaxS3yeZM&feature=youtu.be>

Johansson, Magnus (2013). *Ur chatten: "Låt polisen göra sitt jobb"*. SVT 2013-05-07. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.svt.se/ug/ikvall-chatta-om-polisvaldet>

Lundvall, M. (2013a). *Jönköpingspolisen anmäls oftare för våld*. Jnytt 2013-04-29. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.jnytt.se/jonkopingspolisen-anmals-oftare-for-vald>

Lundvall, M. (2013b). *Jönköpingspolisen i Uppdrag Granskning*. Jnytt 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.jnytt.se/jonkopingspolisen-i-uppdrag-granskning>

Pettersson, Å (2013). *Fyra pr-konsulter per journalist*. Sveriges Radio 2013-04-11. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=478&artikel=5501789>

Polismyndigheten i Dalarnas län (2013). *Ingen händelserapportering idag*. Polisen 2013-11-18. Hämtad 2013-11-19. URL: http://polisen.se/Stockholms_lan/Aktuellt/Handelser/Dalarna/Ingen-handelserapportering-idag/

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013a). *En röst från pressträffen*. Polisen 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: http://www.polisen.se/Jonkopings_lan/Aktuellt/Nyheter/Jonkoping/april-juni/En-rost-fran-presstraffen-/

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013b). *Journalister fick lära sig mer om Polisens konfliktthantering*. Polisen 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: http://polisen.se/Jonkopings_lan/Aktuellt/Nyheter/Jonkoping/april-juni/Journalister-fick-lara-sig-mer-om-Polisens-konfliktthantering/

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013c). *Polisen ger sin bild av händelsen*. Polisen 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: http://www.polisen.se/Jonkopings_lan/Aktuellt/Pressmeddelanden/Jonkopings-lan/2012/Polisen-ger-sin-bild-av-handelsen/

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013d). *Mats Rosenqvist: "Jag har en annan bild än Uppdrag granskning"*. Polisen 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: http://www.polisen.se/Jonkopings_lan/Aktuellt/Nyheter/Jonkoping/april-juni/Mats-Rosenqvist-Jag-har-en-annan-bild-en-Uppdrag-granskning/

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013e). *Vad gör Polisen? och varför?* Polisen 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: http://www.polisen.se/Jonkopings_lan/Aktuellt/Nyheter/Jonkoping/april-juni/Vad-gor-Polisen-och-varfor/

Polismyndigheten i Jönköpings län - Thorngren, Tommy (2013f). *En natt i arresten*. Polisen 2013-05-07. Hämtad 2013-11-17. URL: http://www.polisen.se/Jonkopings_lan/Aktuellt/Nyheter/Jonkoping/april-juni/En-natt-i-arresten/

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013g). *Kommunikationschefen intervjuas om Uppdrag Gransknings sätt att arbeta*. Polisen 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: http://www.polisen.se/Jonkopings_lan/Aktuellt/Nyheter/Jonkoping/april-juni/Kommunikationschefen-intervjuas-om-Uppdrag-Gransknings-satt-att-arbeta/

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013h). *Håkan Sandabl: Polisen tål att granskas*. Polisen 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL:

http://www.polisen.se/Jonkopings_lan/Aktuellt/Nyheter/Jonkoping/april-juni/Hakan-Sandahl-Polisen-tal-att-granskas/

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013i). *Polisen chattade efter Uppdrag granskning*. Polisen 2013-05-09. Hämtad 2013-11-17. URL:

http://www.polisen.se/Jonkopings_lan/Aktuellt/Nyheter/Jonkoping/april-juni/Polisen-chattade-efter-Uppdrag-granskning/

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013j). *Uppdrag granskning belys intervju med Mats Rosenqvist*. YouTube 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL:

http://www.youtube.com/watch?v=69FUqE_AP_c&list=PLETfum1Vg4-90lq2OgmgyjzI-oSEYuxl4&index=2

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013k). *Länspolismästaren Håkan Sandahl om händelsen i Uppdrag granskning*. YouTube 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL:

http://www.youtube.com/watch?v=6HBtyT-_tH0&list=PLETfum1Vg4-90lq2OgmgyjzI-oSEYuxl4&index=1

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013l). *Polisen tål en granskning*. Twitter 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL:

<https://twitter.com/hsandahl/status/332195243808141312>

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013m). *Den mest smickrande journalistfrågan igår om UG...* Twitter 2013-05-09. Hämtad 2013-11-17. URL:

<https://twitter.com/CamillaDaniel/status/332423413450829824>

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013n). *Den har jag och mina kommunikatörskollegor lagt själva...* Twitter 2013-05-09. Hämtad 2013-11-17. URL:

<https://twitter.com/CamillaDaniel/status/332423773116563457>

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013o). *Om mindre än en timme börjar uppdrag granskning*. Facebook 2013-05-08. Hämtad 2014-03-30. URL:

<https://www.facebook.com/polisen.hoglandet/posts/244555959019990>

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013p). *I kvällens Uppdrag granskning tar de upp en händelse från arresten i Jönköping*. Facebook 2013-05-08. Hämtad 2014-03-30. URL:

<https://sv-se.facebook.com/polisen.jonkoping/posts/448466275238940>

Polismyndigheten i Jönköpings län (2013q). *Verksamhetsplan 2013*. Polisen 2013-05-24. Hämtad 2014-05-28. URL:

http://polisen.se/Jonkopings_lan/Aktuellt/Rapporter-och-publikationer/Verksamhetsplaner/Publicerat/Jonkopings-lan/Verksamhetsplan-2013-Jonkopings-lan/

Sköld, J. (2013). *Här slår polisen ner William*, 18, på golvet. GT 2013-05-08. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.expressen.se/gt/har-slar-polisen-ner-william-18-pa-golvet/>

SR Medierna (2009). *Polistystnad och verklighetstro*. SR 2009-10-03. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/78331?programid=2795>

SR Medierna (2012). *Tyst polis och tidning mot strömmen*. SR 2012-02-11. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/50219?programid=2795>

SR Medierna (2013). *Polisen vs medierna och konfliktälskaren*. SR 2013-07-27. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/228744?programid=2795>

SR P4 Västernorrland (2012). *Polisens facebookinlägg väcker reaktioner*. SR 2012-10-25. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=110&artikel=5323140>

SVT (2013a). *Våldet beskrivs som professionellt polisarbete*. SVT 2013-05-07. Hämtad 2014-03-30. URL: <http://www.svt.se/ug/polisen-slog-oskyldig-beskrivs-som-brapolisarbete>

SVT (2013b). *Williams pappa möter Jönköpingspolisen*. SVT 2013-05-09. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.svt.se/nyheter/sverige/williams-pappa-moter-jonkopingspolisen>

Truedsson, L. (2014). *Musik-PR och rödgrön nyhetsvärdering*. SR Medierna 2014-01-18. Hämtad 2014-01-18. URL: <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/311588?programid=2795>

Westin, J. (2012). *Journalister upprörs över kommentar från polisen*. Journalisten 2012-10-25. Hämtad 2013-11-17. URL: <http://www.journalisten.se/nyheter/journalister-upprors-over-kommentar-fran-polisen>

Bilaga 1. Vetenskaplig ansats, metod och material

Fallstudie

”Fall” är ofta förknippat med en fallstudie av en viss plats eller lokal, vilket exempelvis kan vara en organisation. Det handlar många gånger om ett intensivt studium av miljön eller situationen i fråga.⁶⁵ Inom medie- och kommunikationsvetenskap studeras inte sällan fall. Fallen kan inte göra anspråk på att vara statistiskt representativa i förhållande till en större population. Även om fall inte väljs ut med slumpmässiga metoder kan generella kunskaper ändå erhållas. Det handlar då om generell kunskap om grundläggande egenskaper och strukturer. Mer detaljerat rör det sig om studier inriktade på specifika händelser, organisationer, texter, samtal etc. Det kan vara så att forskaren mycket ingående undersöker ett eller ett fåtal fall. Genom att undersöka flera olika källor beskrivs fallet ingående ur flera olika aspekter. Genom att intensivt undersöka enskilda fall är det möjligt att titta på hur situationsspecifika omständigheterna påverkar exempelvis kommunikation. Att beskriva det specifika, komplexa och situationella är dock bara en del av en fallstudie. Det är minst lika viktigt att försöka urskilja generella och grundläggande förhållanden som kommer till uttryck genom fallet. Forskare som studerar fall bör ställa sig frågor som: Vilka ideologier kommer till uttryck i texter? Vilka generella grepp, tekniker och narrativa strukturer tillämpas? Vilka generella strategier och resurser används i de kommunikativa situationerna? Vad är i grunden utmärkande för de relationer mellan mediet och mediets användare som kommer till uttryck i fallet?⁶⁶

Deduktion, induktion och abduktion

Att använda sig av en deduktiv ansats innebär att forskaren ställer upp hypoteser och teoretiska frågeställningar inför insamlingen av data. Hypotesen översätts till konkreta exempel, för att senare användas vid illustration av data i det empiriska materialet. Vid sidan

---

⁶⁵ Bryman (2008). s. 74.

⁶⁶ Ekström & Larsson (2010). s. 18 f.

av detta styr den också hur datainsamling sker. Forskaren ställer med andra ord en konkret fråga på vilken han eller hon sedan försöker finna ett svar genom själva undersökningen. Den induktiva ansatsen handlar istället om att forskaren mer eller mindre förutsättningslöst samlar in data och utifrån materialet formulerar en teori som utgår från observationer och resultat. I detta kan det vara lämpligt att ha en problemformulering som utgångspunkt. Såväl den deduktiva som den induktiva ansatsen innehåller drag av varandra. Mot denna bakgrund kan sägas att alla ansatser som inte är renodlat deduktiva eller induktiva går under benämningen abduktiva. Här talar man om en kombination av induktion och deduktion i form av att teori och empirisk analys varvas med syftet att nå resultat.⁶⁷

Datainsamling på internet

De webbplatser som finns på Internet utgör potentiella källor till data och kan användas i såväl kvalitativ som kvantitativ forskning. Samtidigt finns det problem med dessa källor. Vid sidan av sedvanlig källkritik är det i dessa sammanhang viktigt att också ha andra saker med sig i själva forskningsprocessen. Forskaren behöver finnkamma nätet och hitta de webbplatser som har med de egna forskningsfrågorna att göra. I detta ingår att använda flera olika sökmotorer och att samtidigt göra sig medveten om att man bara får tag i en del av all information och att skevheter kan förekomma. Sökningarna blir bara så bra som de sökord man använder och här är det viktigt för forskaren att vara tålmodig. Webbplatser förändras också kontinuerligt, varför det är viktigt att vara medveten om att en analys kan grunda sig i att sidor har uppdaterats, något som ibland kan ha skett i avsevärd utsträckning. Internet kan också användas för att på ett snabbt och resurseffektivt sätt samla in data från individer. Några av baksidorna med detta är att forskaren inte får den personliga kontakt som annars följer med ett fysiskt möte och att undersökningsdeltagare kan oroa sig för konfidentialitet och anonymitet.⁶⁸

---

⁶⁷ Bryman (2008). s. 26 ff.

⁶⁸ Bryman (2008). s. 581 ff.

Tillvägagångssätt

I början av maj månad 2013 noterade undertecknad att det i sociala medier började talas om att Uppdrag granskning skulle sända ett program som tog sin utgångspunkt i ett omhändertagande av en berusad person. Nyfiken på såväl programmet som diskussionen följdes de delar som handlade om lagstiftningen och rättstillämpningen. I takt med att diskussionerna fortsatte ledde de in på våld med utgångspunkt i det enskilda ingripandet. Det började gå att spåra en polariserad debatt i vilken olika enskilda försökte göra sina respektive röster hörda. Debatten i sociala medier (Twitter) handlade om omhändertaganden generellt och huruvida polisen hade gjort rätt eller fel i den aktuella situationen. Undertecknad följde kommunikationen i och utanför de sociala medierna under loppet av cirka 48 timmars tid. Vid sidan av att spara ned de informationsprodukter som länkades via Twitter företogs också sökningar på polisens webbplats, sökmotorerna Google, Altavista och Yahoo! samt på Facebook. Informationsprodukter med bäring på programmet sparades ned på hårddisken med tanken om att de kanske kunde vara till någon form av nytta i framtiden. Den fortsatta våren och fram till juli månad fortsatte internetsökningarna med det aktuella ingripandet som ram. Trots att sökningarna har skett systematiskt och noggrant, kan man inte bortse från det faktum att något av relevans för ämnet kan ha missats. Efter avslutad datainsamling kategoriserades materialet utifrån datum, avsändare och typ av informationsprodukt. Fram till denna punkt får ansatsen sägas vara induktiv. I materialet, som kom att bli till en fallstudie, gick det tidigt att skönja en kommunikativ kraftsamling från polismyndighetens sida och där egna kanaler i stor utsträckning har använts. Med denna utgångspunkt skedde en övergripande problemformulering varpå fallstudien övergick i en abduktiv ansats. En genomgång av tidigare forskning genomfördes och i anslutning till detta en närmare kategorisering av den insamlade materialet. Parallellt med genomgången studerades också vad litteraturen säger om kommunikativa relationer och maktförskjutning mellan polisen och journalistiken. Den för ändamålet initierade myndighetschatten besöktes och empiriskt material inhämtades därifrån. Även polismyndighetens intervju med kommunikationschefen hämtades från Jönköpingspolisens webb-

plats. Materialet sparades ned i sin helhet varpå det kategoriserades och analyserades kvalitativt på en övergripande nivå.

Intervjuer kan skänka en studie ytterligare styrka. Undertecknads grundambition var att intervjua en person som hade deltagit i polismyndighetens chatt och varsina representanter från Uppdrag granskning och Jönköpingspolisen. Det visade sig svårt att finna medborgare som deltagit i chatten vilket kom av att den absoluta majoriteten hade skrivit under alias. Fil. Dr. Rolf Granér deltog i chatten, men denne hade samtidigt en roll i TV-programmet, något som gjorde att han inte intervjuades inom ramen för denna studie. Uppdrag granskning båda reportrar söktes via e-post och telefon för att ge dem en möjlighet att delta och ge sin bild av polismyndighetens kritik. Det hade varit intressant att höra deras syn på om man som grävande journalist ser vinster med att få en mer aktiv motpart. Som kompensation för detta redovisas en annan lokal journalists syn på detta fenomen. Vid sidan av detta redovisas också Uppdrag granskning ansvarige utgivares Nils Hanssons syn på just på polismyndighetens kommunikativa metoder genom utdrag ur en artikel i Göteborgsposten. Sammantaget får detta anses tillräckligt i att låta gruppen journalister komma till tals. De två personer som har intervjuats i studien har båda haft en kommunikativ del i det aktuella fallet. Urvalet har skett med utgångspunkt i vilken roll de haft i det aktuella fallet och där en spridning i perspektiv varit önskvärd. Eftersom studiens fokus ligger vid polismyndighetens kommunikativa åtgärder har det ansetts särskilt angeläget att låta kommunikationschefen berätta om myndighetens kommunikationsinsats. Personerna tillfrågades med e-post om de ville delta som intervjupersoner i studien. I ett nästa steg skickades ett frågeformulär (bilaga 6) ut vilket intervjupersonerna ombads returnera till en angiven e-postadress. Intervjuerna är således strukturerade. I fallet med reportern genomfördes den i mailväxling genom vilken denne själv skrev ned sina svar. Med reportern avtalades anonymitet i fråga om de publicerade svaren. Nackdelen med denna intervjuform är att nyanser i tal och interaktion i övrigt uteblir under själva intervjutillfället. Utifrån studiens omfattning har detta ansetts vara det mest tidsfektiva tillvägagångssättet och får anses hålla en tillräckligt god kvalitetsnivå. Intervjun med kommunikationschefen skedde över telefon den 14 januari 2014. Anteckningar fördes under intervjun vilka se-

nare e-postades för påseende och godkännande. Samtliga svar sammanställdes och analyserades.

Källkritik är viktigt att ha med sig i allt vetenskapligt arbete. Källor är platser från vilka fakta hämtas. För att veta om det man läst, sett eller hört är rimligt och sannolikt, måste forskaren kritiskt granska sina källor. Texter kan ha publicerats med ett särskilt syfte och att avsändaren kan representera en viss åsikt i särskild fråga. Det använda webbmaterialet har hämtats från olika aktörers officiella webbplatser. Likaså intervjuerna är genomförda med spridning i perspektiv. Genom detta förfarande kan källor som rent subjektivt skulle kunna vara problematiska ändå användas. Balanseringen har bidragit till en än mer allsidig belysning av ämnet.

Analysmetod

Retorisk textanalys

I studien har kommunikationschefens intervju och delar av chattmaterialet analyserats med en retorisk textanalys. Textanalys handlar till stor del om att närma sig en text förutsättningslöst och att ställa sig frågor som; Vad händer i texten? Vad handlar den om? Vem är avsändare och vem riktar sig texten till? I vilken kanal eller genom vilket medium har texten nått läsaren? Genom vilka språkhandlingar skapas interaktion mellan skribent och läsare? På vilka sätt sker uttalanden explicit och implicit?⁶⁹ På en generell nivå i texten kan forskaren fråga sig hur den närmar sig sin läsare retoriskt. Poängen med en textanalys är att komma fram till vad som karaktäriserar texten. Metoden kan omfatta många moment och i detta fall riktar den in sig på textens karaktär och dess centrala betydelser. Här undersöks underliggande retorik och hur skribenter väljer ut särskilda ord eller meningar. Den som producerar en text gör det i ett sammanhang, med en viss inramning och utifrån ett visst perspektiv. Läsaren å sin sida skapar en bild utifrån sina egna referensramar. Texter är ett svar på något som sagts tidigare och den som skriver förväntar sig någon slags framåtriktad respons. Redan inför läsning

---

⁶⁹ Explicit är att se som ett uttryckligt och mycket klart uttalande. Dess motsvarighet implicit handlar istället om något som inte är klart uttryckt (underförstått). Ett exempel på det senare kan vara att någon antyder att det finns viss information till nackdel för någon utan att tydligt ange vilken information det rör sig om.

skaffar man sig en uppfattning om vad det är för slags text och vem som är avsändare. Frågor att ställa sig kan vara vilka det är som kommunicerar i texten och på vilka sätt de för fram sitt budskap. Kommunikation handlar om att nå fram till någon och påverka denne genom att stärka eller förbättra en relation. Relationsbyggande kan vara svårt i medietexter eftersom masskommunikationen riktar sig till många läsare samtidigt. Det kan vara svårt att säga vad det är som gör att man bygger en relation, men att ha en på något idealisk läsare för ögonen underlättar. I texter som riktar sig till breda läsargrupper med okända läsare kan skribenten försöka efterlikna en dialog med hopp om att läsaren hänger med och sympatiserar med det som händer i texten. I en analys av en sådan text kan det vara intressant att bland annat undersöka underliggande retorik och hur skribenten väljer ut särskilda ord.⁷⁰

Aristoteles definierade retorik som: studiet av allt det som är ämnat att övertyga. Allt som kan används för att söka övertyga andra kan följaktligen underkastas en retorisk analys. Retorikens utgångspunkt är en konkret situation (den retoriska situationen): någon försöker övertyga någon om något på ett visst sätt vid en bestämd tid och på en bestämd plats. Den retoriska analysen kan delas in i fem delar:

4. Vem är det som försöker övertyga
5. Vem är det som man försöker övertyga
6. Vad är det man vill övertyga om?
7. Vilken kontext sker det i (tid och plats)?
8. Hur försöker man övertyga?⁷¹

Den första punkten tar sikte på avsändare och kan exempelvis hänföras till person, grupp eller organisation. Vad känner vi till om avsändaren (ethos). Den andra punkten syftar på läsaren och här kan man fråga sig vilken egentlig kunskap man har om vem denne är. Textens syfte kommer in i den tredje punkten och detta kan vara explicit, implicit eller en kombination av de båda. Det kan handla

---

⁷⁰ Ledin & Moberg i Ekström & Larsson (2010). s. 153-177.

⁷¹ Berglez i Ekström & Larsson (2010). s. 217.

om att övertyga om viss ståndpunkt och/eller övertyga om avsändarens goda egenskaper (kompetent, kunnig, etisk eller liknande). Den fjärde punkten tar sikte på själva kontexten och ju mer förankrad i tid och plats en text är desto kortare är dess livslängd. Den femte och sista punkten utgör kärnan i den retoriska analysen. Vädjar man till läsarens förnuft eller känslor? Är det en enstaka text eller ingår den i ett större sammanhang? Vilket medium har man valt? Finns det ett visst språk som är bärande i texten? etc. Inom retoriken talas om tre olika apellformer; *logos*, *ethos* och *pathos*. Logos apellerar till läsarens förnuft och dennes rationella resonemang genom att hålla sig till ämnet, argumentera sakligt och objektivt. Ordval är neutrala, stilen anonym och framförandet behärskat. Ethos apellerar i kraft av personlighetsdrag eller karaktär och bygger på läsarens förtroende för avsändaren. Här kan man skilja mellan primär ethos som finns hos läsaren innan kommunikationen och sekundär ethos som skapas i kraft av själva kommunikationen. Den sista apellformen pathos bygger på läsarens känslor och sinnestillstånd i den aktuella situationen. Den kan bygga på såväl positiva som negativa känslor och är situationsbunden med värdeladdade ordval. De tre apellformerna hänger samman och samverkar för att nå avsändarens mål om att övertyga läsaren. I den retoriska textanalysen får man se till hur olika delar av texten ofta använder olika apellformer.⁷²

Kritisk diskursanalys

Den andra analysmetoden som används är s.k. kritisk diskursanalys. Den betonar språkets roll som maktresurs kopplad till bland annat ideologi. Att konsumera nyheter hör till vardagen och innebär sällan ett ifrågasättande av det konsumenten läser eller hör. Läsaren ”köper” ofta (medvetet eller omedvetet) det som rapporteras av medierna som objektiva fakta. Utifrån ett ideologikritiskt perspektiv är detta intressant, eftersom en text kan fungera som ideologi även då den framträder som icke-ideologi, dvs. som neutral och objektiv information där det inte finns något att ifrågasätta. När ett vinklat maktintresse framträder som neutral och okontroversiell information handlar det därmed om ideologi. Här går det att dra paralleller

---

⁷² ibid. s. 217 ff.

till idéer rörande relationen mellan natur och kultur.⁷³ Det finns forskare⁷⁴ som hävdar att alla samhällseliga förhållanden, t.ex. social orättvisa, är kulturella produkter. Dessa har orsakats och skapats av oss människor och går därför att förändra och åtgärda. Men kulturella företeelser som funnits under en längre tid och som har blivit en del av vardagsspråket och medierna, framstår till slut som biologi (något orubbligt som inte går att förändra). Om medierna hela tiden skulle skriva att samhällets orättvisor inte går att göra någonting åt, kommer denna slutsats slutligen att framstå som det naturliga sättet att tänka. Om det bakom texter döljer sig aktörer med maktintressen som vill ha status quo, kommer dessa aldrig att uppmärksammas utan helt gå läsaren förbi.⁷⁵ Ideologikritikens uppgift är därför att avslöja ”biologins” kulturella karaktär och visa hur det som verkar orubbligt i verkligheten är föränderligt och möjligt att påverka.⁷⁶ Ideologikritiken handlar inte om att gå från genomfalsk kunskap (ideologi) till absolut sanning (icke-ideologi). Här är värt att minnas att alla idéer i samhället mer eller mindre ideologiska. Världen kan omöjligt betraktas helt neutralt icke-ideologiskt perspektiv. Det innebär samtidigt inte att graden av ideologi är lika över hela samhället, då exempelvis vetenskap brukar vara mindre ideologisk än partipolitik. Ideologier består av både pålitlig kunskap och lösa antaganden, ärlighet och oärlighet, vetenskap och fördomar, altruism och egoism osv. Som exempel kan nämnas att nyheterna ger oss både A (information om fördelarna med aktier och privat ägande) och B (nyhetsberättelser om social utslagning och orättvisor). Det ideologikritiskt intressanta är inte att fastslå att det ena är sant och det andra falskt, utan istället fästa uppmärksamhet vid att A och B hålls isär av medierna och att de sällan sammankopplas till en gemensam verklighet (A är den struktur som skapar B). Ideologi och nyhetsanalys kan sammanfattas med att analysera nyheters ideologi:

- berör både medvetna och omedvetna processer,
- intresserar sig för makt- och dominansförhållanden i samhället,

---

⁷³ Berglez i Ekström & Larsson (2010). s. 265 ff.

⁷⁴ Exempelvis Frankfurtskolan, Adornos och Marcuses.

⁷⁵ Žizek (1999). s. 327 ff.

⁷⁶ Berglez i Ekström & Larsson (2010). s. 269 f.

- berör mediernas och journalistikens upprätthållande av särskilda verklighetsuppfattningar, traditioner och värderingar,
- involverar språkanvändning, och närmare bestämt diskurs, dvs. hur vi med hjälp av språket skapar verkligheten och samhället,
- behöver inte handla om ”sanna” kontra ”falska” verklighetsrepresentationer – snarare om att särskilda verklighetsperspektiv besitter en dominerande ställning i relation till andra perspektiv.⁷⁷

Etiska aspekter

Internet öppnar för nya typer av forskningsmaterial liksom nya frågor och etiska beslut. I den alltjämt ökande floran av källor för studium av interaktion, finns bland annat chattar och diskussionsforum. Somliga påstår att om deltagarna på en chattsajt inte har lämnat sitt samtycke till att bli studerade på det sättet, så har samtyckesprincipen inte följts. Motargument gör gällande att sådant samspel är offentligt och därmed att jämföra med tidningsinsändare, varför samtycke inte krävs. Pace & Livingston (2005) menar att elektronisk kommunikation kan användas för forskningsändamål utan deltagarnas samtycke om följande förutsättningar är uppfyllda:

1. informationen arkiveras på ett offentligt sätt och är lättillgänglig,
2. det inte krävs något lösenord för att komma åt informationen,
3. materialet inte är av känslig natur,
4. ingen policy och inga regler finns formulerade på sajten som förbjuder användning av materialet

Författarna betonar vidare att identiteter ska skyddas och att konfidentialiteten ska upprätthållas. Bryman (2011) menar att dessa rekommendationer inte är helt oproblematisks, främst utifrån definitionen av vad som kan tänkas utgöra känsligt material. Känslighet

---

⁷⁷ Berglez i Ekström & Larsson (2010). s. 270 f.

som en princip är i sig inte särskilt konkret.⁷⁸ Den empiriska chatt-historiken i detta fall ligger för allmän beskådan på en statlig myndighets webbplats till vilken det inte krävs någon inloggning. Det finns heller inte några regler stipulerade om att materialet inte får användas. Återstår gör frågan om materialets eventuella känslighet. Myndigheten uppmuntrar till diskussion och användarna gör ett aktivt val i att delta. De åsikter som uttrycks kan huvudsakligen sägas utgöra ris eller ros till polisen. Chattedtagarna är anonyma, så när som på en person som samtidigt blivit intervjuad i det TV-program som utgör upprinnelsen till chatten. Mot bakgrund av att anonymiteten är säkerställd torde de insända kommentarerna inte utgöra känsligt material. För myndighetens räkning var det tre poliser som med myndighetens signatur deltog i debatten. Myndigheten betonar transparens och öppenhet i syfte att vinna allmänhetens förtroende, varför dessa kommentarer inte torde utgöra känsligt material. Kommunikationschefen har blivit kontaktad via såväl Twitter som e-post i fråga om att studien är under genomförande. Genom tweet har hon också fått kännedom om att det sker en retorisk textanalys, något som hon bekräftat genom så kallad retweet. Något egentligt samtycke har inte inhämtats och vad som talar emot inhämtande av samtycke i detta fall är att den analyserade texten är publikt tillgänglig på myndighetens sida och med den breda allmänheten som målgrupp. Intervjuerna som genomförts har föregåtts av fråga om samtycke till att publiceras inom ramen för denna studie.

Forskarrollen

Veckan innan SVT Debatt skulle sändas blev jag uppringd av en reporter som bjöd in mig till programmet för att såsom sakkunnig ge min syn på omhändertagandets rättsliga giltighet. Jag avböjde med hänvisning till att det i någon mån rör sig om ett ännu inte avslutat ärende. En av de viktigare frågorna under forskningsprocessen gäller den egna identiteten som forskare och vad den betyder för forskningsresultaten. Jag är anställd som polisinspektör vid polismyndigheten i Stockholms län och har de senaste tio åren arbetat i såväl yttre som inre tjänst. Min forskarroll är alltså av den karaktären att jag tillhör polisorganisationen, vilket gjort mig medveten om vad det

---

⁷⁸ Bryman (2011), s. 141 f.

innebär att ofta bli granskad och inte sällan också kritiserad. Jag har själv beslutat om och verkställt åtskilliga omhändertaganden av det aktuella slaget tillsammans med att jag under min tid i inre tjänst också har förmansprövat (överprövat polispatrullers bedömningar) innan det att insättning i arrest eller frigivning skett. Under 2011 var jag tjänstledig för att avsluta mina kandidat- och magisterstudier i rättsvetenskap. Min kandidatuppsats fick titeln *LOB - en vårdlag eller ett maktmedel* och kom att leda till visst medialt engagemang i fråga om bland annat lagstiftningens vårdaspekter och dödsfall i arrest. Mellan januari 2012 och augusti 2013 arbetade jag som poliskommissarie på Polishögskolan i Stockholm. Vid sidan av detta arbete inledde jag i januari 2013 distansstudier vid Högskolan i Borås (magisterprogrammet inom Strategisk information och kommunikation). I augusti 2013 lämnade jag Polishögskolan till förmån för en deltidansställning som ombudsman på Polisförbundet och en annan deltidansställning som doktorand vid Linköpings universitet. Studierna vid Högskolan i Borås har pågått alltjämt och under vintern 2013 avslutar jag dessa med föreliggande studie. Att jag har en anställning som polisinspektör i botten kan ses som att det finns lojalitetsband till den undersökta organisationen vilket i sin tur skulle kunna inverka negativt i fråga om den objektivitet som vetenskapen kräver. Kronkvist (2013) skriver om sin roll som insiderforskare och att den innebär såväl fördelar som nackdelar. Hans övertygelse är dock att fördelarna vida överstiger nackdelarna.⁷⁹ Jag har debatterat polisfrågor i olika offentliga sammanhang och detta med en inte sällan orädd och konstruktivt kritisk hållning. Min drivkraft och bakomliggande ambition i dessa avseenden är att utveckla organisationen till det bättre. Jag har aldrig arbetat professionellt med vare sig kommunikation eller journalistik. Medvetenheten om olika rollerna, låter mig stå självständig och oberoende.

---

⁷⁹ Kronkvist (2013). s. 32 f och 45.

Bilaga 2. Gripa och behålla initiativet

Journalisten har att överföra en händelse till en nyhet. Det innebär samtidigt inte att han eller hon gör det ensam. Polisen är en viktig nyhetskälla, någon som kan berätta och tolka, vilket innebär att man också deltar i nyhetsarbetet på ett mer aktivt sätt. Det är viktigt med ömsesidig respekt mellan polisanställda och journalister. Poliser har i regel en förväntan på allmänheten och medierna att de ska visa en rimlig förståelse och respekt för yrkets och att detta ska prägla bedömningarna och återgivandet av ingripanden. I motsvarande mån är det viktigt för Polisen att visa förståelse för t.ex. journalisters arbetsvillkor. Det är inte säkert att en journalist är envis och påträngande för att förarga utan det kan handla om att denne är angelägen om att ur sitt perspektiv göra ett bra jobb.⁸⁰

I en undersökning av Palm och Skogersson (2008) visar det sig att polisen får stort utrymme att berätta om sin egen verksamhet och att det i hälften av de undersökta nyhetstexterna är så att polisen själv kan definiera vad polisarbete är och vad det innebär att vara polis. Definitionerna av polisen och polisens arbete, görs gemensamt av journalister och poliser, men från skilda utgångspunkter. Palm och Skogersson menar att i nyhetsrapporteringen om polisen är polisen expert på sig själv. Här kan ju inte polisen som polis ifrågasättas, och blir något som inom medieforskningen något brukar kalla en ”primary definer”, dvs. någon som har legitimitet och rätt att berätta hur något ”ser ut” eftersom man just är expert på detta. Däremot kan polisens arbete med det samhälleliga uppdraget ifrågasättas, dvs. om man gör rätt eller fel, om man missköter uppdraget, om man missbrukar sin makt etc. Bland de som har att värdera detta finns: politiker, andra experter, medborgare och journalister. När polisen får definiera situationer, problem och lösningar, och när polisens bedömningar är självklara och auktoritativa, då är polisen expert på sig själv. Polisen blir en aktiv deltagare i nyhetskonstruktionen och kan bestämma vad som ska beskrivas och hur. Det blir med andra ord polisens ”värld” som presenteras för läsaren, lyssnaren, tittaren och man har med andra ord makt över bilden av sig

---

⁸⁰ Cassel (2000). s. 89.

själv.⁸¹ En informatör vid polisen uttrycker vikten av öppenhet så här: *"Om politikerna tycker att vår verksamhet är bra så ger det slantar, tycker dom att det vi gör, det gör vi bra så stiftar dom lagar som gynnar oss, vittnen som har förtroende för polisen vågar vittna, allmänheten vågar ge oss tips. Bilden av oss påverkar våra förutsättningar och våra förutsättningar påverkar i sin tur bilden av oss, och så snurrar det ständigt på. Därför behöver vi arbeta strategiskt med kommunikation. Att skapa bra bilder utåt handlar alltså om verksamhetsnytta."*⁸²

Palm och Skogerssons genomgång av dokument och intervjuer betonar behovet av ett professionellt mediearbete utifrån ledorden: service, tillgänglighet och kunskap. Det handlar om att göra sig nyhetsmässig och en av polisens informatörer säger så här: *"Visserligen är polisen oerhört intressant – vi säljer", men allra bäst är förstås om man också kan kontrollera det som upplevs som intressant. Av det skälet har polisen – som alla andra moderna organisationer – skaffat sig kunskaper om hur nyhetsredaktioner fungerar och hur reportrar tänker och arbetar. En del av informatörstjänsterna inom polisen innehas av före detta journalister, man har också kurser och ordnar utbildningar om medier och man försöker dra lärdomar av både positiva och negativa erfarenheter av medieuppmärksamhet. Men det går, enligt informatörerna, uppenbarligen att göra mer: I ett mediasambälle är det oerhört viktigt att komma ut på rätt sätt och det kräver kunskap om hur journalistik fungerar. Och vi behöver nog bli ännu mer professionella här. Det behövs mer medieträning inom kåren, i all synnerhet för poliser i arbetsledande ställning. Ju mer information vi ger desto mer efterfrågas. Och det ställer allt högre krav på oss inom polisen. Det behövs fler informatörer, mer mediekunskap och det är en stor brist att inte medier tas upp mer systematiskt på polisutbildningarna. Vet man inte hur medier jobbar och hur journalister tänker – då får man lätt problem i jobbet."*⁸³

De intervjuade informatörerna ser medierna som en viktig arena på vilken man vill finnas så ofta som möjligt och helst på sina egna villkor. Närvaron kan åstadkommas genom att ge service i form uppdateringar om vad som händer och genom att ständigt vara tillgänglig för kommentarer och för analys. Polisens webbplatser är viktiga för den snabba nyhetsrapporteringen, tillsammans med att

---

⁸¹ Palm & Skogersson (2008). s. 165ff.

⁸² ibid. s. 148.

⁸³ Palm & Skogersson (2008). s. 155.

man här tillhandahåller åtskilligt med statistik och annat material. Vardagskontakter med redaktioner och reportrar måste fungera och ju större kunskap polisen har om deras sätt att arbeta desto sannolikare är det att kontakterna fungerar friktionsfritt.⁸⁴ Enligt Stockholmspolisens före detta presstalesman Claes Cassel bör polisen alltid sträva efter att gripa och behålla initiativet i informationsfrågor. Det handlar om trovärdighet, något som är särskilt viktigt i de fall då fråga uppkommer om Polisen brustit eller felat. Det är inte polisens roll att döma massmedia utan det är något som har överlåtit åt andra samhällsorgan. Att tycka om media är tillåtet, men att inta en straffande roll kan riskera att *"rubba den av grundlagarna rätt fint utmejslade balansen i samhället. Det kan få allvarliga följder."*⁸⁵ Cassel skriver att Polisen måste bli mer aktiv i media samtidigt som detta ska ske inom ramen för det godtagbara. Det kan handla om att aktivt berätta hur poliser brukar uppträda i en viss situation, hur de är instruerade att hantera ett visst läge och vad lagen ger för stöd. Sådan information kan hjälpa allmänheten att nyansera sin upplevelse av det som kanske läggs polisen till last.⁸⁶ Utan att det handlar om propaganda bör en informatör se möjligheterna att delta i det demokratiska samtalet för sitt företags och sin organisations räkning. Lämpliga åtgärder kan vara seminarier kring den egna verksamheten eller löpande förmedling av fakta. Följande punkter kan användas som utgångspunkt för en framgångsrik opinionsbildning: Folk tror vad de vill tro, Folk litar på auktoriteter, Folk lägger ihop ett och ett, Folk tror vad de ser, Folk ser kontraster, Folk tror att en liten del är hela sanningen. Erikson menar att man inte ska underskatta "folk" men att en organisation samtidigt ska utnyttja att många inte hinner bilda sig en egen heltäckande uppfattning i en viss fråga.⁸⁷

---

⁸⁴ *ibid.* s. 156.

⁸⁵ Cassel (2000). s. 39 ff.

⁸⁶ *ibid.* s. 76 f.

⁸⁷ Erikson (2011). s. 120 ff.

Bilaga 3. Polisradion som tystnade

Det kommunikativa och informationsmässiga maktförhållandet mellan polisen och medierna har förändrats på senare år. År 2011 infördes det krypterade radiosystemet Rakel fullt ut i hela landet vilket bland annat lett till att nyhetsredaktioner inte längre får del av det som kommuniceras mellan länskommunikationscentralen och polispatrullerna på fältet. På nyhetsredaktioner runt om i landet har det flera gånger rapporterats om ett utbrett missnöje eftersom man anser att polisen håller inne med information. I en undersökning som Sveriges Radio (SR) Medierna företog 2009 visade det sig att bland 25 lokala radioredaktioner uppgav 21 av de inte fick den information de behöver för att kunna förmedla relevanta nyheter till allmänheten. Problemet som uppgavs var att polisen antingen utelämnat fakta som haft ett stort allmänintresse eller att man dröjt länge med att lämna informationen.⁸⁸

Programmet följdes upp med ett nytt sådant i februari 2012⁸⁹ i vilket det visade sig att bland 25 lokalradioredaktioner var 15 tydligt missnöjda med att få information från polisen för att kunna förmedla relevanta nyheter till allmänheten. Man menade att det är polisen som står för nyhetsvärderingen eftersom man inte kan lita på att man får veta på om det hänt något. På Västmanlands läns tidning (VLT) sades det att när man väl får reda på att det hänt något så svarar de inte, man får inte kontakt med dem. Västeråspolisen menar å sin sida att man ser sig själv som duktig på att informera via webben men säger att det kan finnas olika intressen. I en intervju med polisens informationsdirektör Anders Hagqvist sägs att polisen inte ska hålla tillbaka information och att det bara är sekretesslagstiftningen som sätter hinder. Han menar att vid några enstaka tillfällen kan vara så att man missat att lämna information men att man gör allt man kan för att informera så fort som möjligt. VLT-personal menar istället att det känns som att polisen har stängt in sig. I polisens officiella kommunikation talas det om öppenhet, men att praktiken visar något annat.

---

⁸⁸ SR Medierna (2009).

⁸⁹ SR Medierna (2012).

I juli 2013⁹⁰ fortsatte SR Medierna sin rapportering om den stormiga relationen mellan polisen och journalister, en isig relation som efter flera år inte verkar ha tinat. Programmet handlar bland annat om en i media uppmärksammad film av en händelse där en polis slår en berusad person med batong. I ett första steg vill polisen inte kommentera händelsen under en helg. I ett andra steg kommer det fram att den ingripande polismannen blivit avstängd, men att polisen inte vill förklara varför, något som DN:s ledarskribent Hanne Kjöllér menar är polisens skyldighet och att de uppträder arrogant. Stockholmspolisens presstalesman Varg Gyllander intervjuas och menar att polisen inte ska göra publicistiska bedömningar och nyhetsvärderingar. Att all information inte menar Gyllander kan vara individbundet och ha med slumpen att göra. Han beskriver vidare den egna verksamheten som att man flyttat fram positionerna med vassare kommunikatörer och egna kanaler. Problemet med att media i mångt och mycket satsar på webbpubliceringar, att de har bråttom och saknar tid att gräva ser inte Gyllander som polisens problem, men väl ett problem i stort. Journalisten Lasse Wirup intervjuas och berättar att polisen i och med Rakels införande har fått ett informationsövertag. Färre kriminalreportrar har lett till att man sväljer den information som polisen ger. Kjöllér säger att journalistik handlar om att gräva lite djupare, ställa bökiga följdfrågor och ifrågasätta. Som i alla stormiga konflikter visar programmet att man skyller på varandra.

På polisens webbplats⁹¹ finns det en flik som heter "Händelser". Där kan besökaren söka efter händelser för visst län eller för hela landet. Händelserna är kronologiskt införda och redovisas i detalj eller summariskt beroende på tidpunkt och polismyndighet. Vid sidan av att ringa är det denna kanal som journalisterna är hänvisade till för att få del av polisnyheter. I SR Medierna uttrycktes det ett missnöje med att polisen inte alltid fullgjorde sin skyldighet att informera. Det polismyndigheten i Dalarnas län skriver på sin webbplats den 18 november 2013 styrker journalisternas påstående om att polisen inte alltid fullgör uppdraget att informera.

---

⁹⁰ SR Medierna (2013).

⁹¹ www.polisen.se

Bild 4 Skärmdump av händelseidan på polisens webbplats (Dalarna).⁹²

Under sommaren 2013 skedde ett mord i Västerås. Polisen väntade i över tre veckor med att informera om detta. Polisforskaren Stefan Holgersson intervjuades och menade att polisens ovilja att berätta har blivit värre de senaste åren och att detta kan ses som en fara för demokratin.⁹³

⁹² Polismyndigheten i Dalarnas län (2013).

⁹³ Forsberg (2013).

Bilaga 4. Kronologisk genomgång av fallet

2012-10-13

En berusad person omhändertas på Västra Storgatan i Jönköping och förs in till polishuset.

2013-04-09

Polisen kontaktas av Uppdrag granskning.

2013-04-17

Uppdrag granskning genomför en intervju med arrestföreståndaren.

2013-04-29

Polisen bjuder in lokala medier i Jönköpings län till en pressträff om polisens konflikthantering. Under träffen visar polisen hur de arbetar med att göra säkra gripanden och omhändertaganden. Med pressträffen som utgångspunkt publiceras:

- Jnytt: *"Polisen anmäls oftare för våld"*⁹⁴
- SVT: *"Polisen vill förekomma SVT:s granskning"*⁹⁵
- Jnytt: *"Jnytt:s reporter testar på att bli nedbrottad av polis"*⁹⁶
- Jnytt: *"Polisen visar upp effekten av pepparspray"*⁹⁷
- Polisen: *"En röst från pressträffen"*⁹⁸
- Polisen: *"Journalister fick lära sig mer om Polisens konfliktbaktering"*⁹⁹

---

⁹⁴ Lundvall (2013).

⁹⁵ Hedén (2013).

⁹⁶ Jnytt Jönköping (2013a).

⁹⁷ Jnytt Jönköping (2013b).

⁹⁸ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013a).

⁹⁹ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013b).

2013-05-08

Jönköpingspolisens kommunikationsinsats i egna kanaler

- Pressmeddelande: *"Polisen ger sin bild av händelsen"*¹⁰⁰
- YouTube: hela Uppdrag granskings intervju med arrestföreståndaren (oredigerad ljudfil)¹⁰¹
- YouTube: filmad intervju med länspolismästaren¹⁰²
- Egen webbplats: Arrestföreståndaren *"Jag har en annan bild än Uppdrag granskning"*¹⁰³
- Egen webbplats: polisens befogenheter: *"Vad gör polisen och varför?"*¹⁰⁴
- Egen webbplats: reportage: *"En natt i arresten"*¹⁰⁵
- Egen webbplats: intervju *"Kommunikationschefen intervjuas om UG:s sätt att arbeta"*¹⁰⁶
- Egen webbplats: Länspolismästaren *"Polisen tål att granskas"*¹⁰⁷
- Twitter: Länspolismästaren länkar till sin text och skriver *"Ta del av mer information och bilda dig en egen uppfattning"*¹⁰⁸
Kommunikationschefen skriver också ett antal tweets.
- Facebook: på myndighetens sida publiceras två texter vilka genererar 157 respektive 203 kommentarer.¹⁰⁹

2013-05-08 kl. 13:00-

Arrestföreståndaren tillgänglig för intervjuer.

---

¹⁰⁰ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013c).

¹⁰¹ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013j).

¹⁰² Polismyndigheten i Jönköpings län (2013k).

¹⁰³ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013d).

¹⁰⁴ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013e).

¹⁰⁵ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013f).

¹⁰⁶ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013g).

¹⁰⁷ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013h).

¹⁰⁸ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013l).

¹⁰⁹ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013o) och (2013p).

2013-05-08 kl. 20:00-20:45

TV-programmet Uppdrag granskning sänds.

2013-05-08 kl. 20:45-23:50

Arrestföreståndaren och kollegor i ledningsgruppen för Polisenhet Jönköping chattar med allmänheten på den egna webbplatsen.¹¹⁰ Parallellt med detta sker en chatt på Uppdrag granskning webbplats.¹¹¹

2013-05-08 – 05-09

Massmedias rapportering

- SR P4 Jönköping: *"Polisen kommenterar filmen"*¹¹²
- SR P4 Jönköping: *"Han blir behandlad som en hund"*¹¹³
- SR P4 Jönköping: *"Williams pappa: Man blir riktigt illa berörd"*¹¹⁴
- GT: *"Här slår polisen ner William, 18, på golvet"*¹¹⁵
- Göteborgsposten (m.fl.): *"Polis till motattack mot SVT-program"*¹¹⁶
- Jnytt: *"Jönköpingspolisen i Uppdrag Granskning"*¹¹⁷
- Jnytt: *"Länspolismästaren är med i Debatt i SVT"*¹¹⁸
- SVT: *"Williams pappa möter Jönköpingspolisen"*¹¹⁹
- Högländsnytt: *"Film ska bevisa Jönköpingspolisens övervåld i kväll"*¹²⁰

---

¹¹⁰ Polismyndigheten i Jönköpings län (2013i).

¹¹¹ Johansson (2013).

¹¹² Ekström & Olsson (2013).

¹¹³ Ekström (2013a).

¹¹⁴ Ekström (2013b).

¹¹⁵ Sköld, (2013).

¹¹⁶ Göteborgsposten/IT (2013).

¹¹⁷ Lundvall (2013b).

¹¹⁸ Bunnvik (2013).

¹¹⁹ SVT (2013b).

¹²⁰ Högländsnytt (2013b).

- Höglandsnytt: *"Behöver vi vara rädda för polisen? – kritik och stöd efter UG-inslaget"*¹²¹

2013-05-09 kl. 13:25

Debattartikel på SVT:s webbplats: *"Vad polisen gjorde mot min son ska inte få ske i en rättsstat"*¹²²

2013-05-09 kl. 22:00

TV-programmet SVT Debatt sänds.

2013-07-02

SVT: *"Polisens agerande var inte okej"*¹²³

2014-02-17

Granskningsnämnden för radio och tv kritiserar men friar Uppdrag gransknings inslag¹²⁴

---

¹²¹ Höglandsnytt (2013a).

¹²² Furfors (2013).

¹²³ Broman (2013).

¹²⁴ Granskningsnämnden för radio och tv (2014).

Bilaga 5. Myndighetsintervjun med kommunikationschefen

När kontaktade Uppdrag Granskning Polismyndigheten i Jönköpings län första gången? Hur upplevde ni kontakten med dem?

Vi kontaktades 9 april och intervjun med Mats Rosenqvist genomfördes den 17 april. Tonen i de första samtalen mellan programmets researcher och vår kommunikatör var vänlig, men när vi inte tillmötesgick dem på det sätt de tyckte vi skulle göra ändrades tonen i samtalet, rösten höjdes och blev skarp samt att det fanns en märkbar irritation, för att uttrycka mig milt. Eftersom Mats Rosenqvist är arrestföreståndare var det naturligt att vi utsåg honom som talesperson, vilket Uppdrag Granskning inte var helt nöjda med. Men vi stod fast vid att Mats var rätt person och det blev han som intervjuades.

Du satt med vid intervjun, vilka var dina intryck?

Intervjun liknade inget annat jag har varit med om och då har jag jobbat med kommunikationsfrågor länge. Intervjun startar i ett extremt högt tempo där Mats pressas och knappt får tala till punkt. Intervjuaren får en uppmaning av researchen, som är med i rummet precis som jag, skriven på ett papper som hålls upp så att den inte syns i kameran där det står "Lugna ner dig!". Därefter sänks tempot något men jag påstår att den här intervjun mer liknar ett korsförhör än en intervju. Flera poliser som hört intervjun har sagt att om vi inom polisen skulle genomföra förhör på det här sättet skulle vi bli anmälda. Vi spelade in intervjun och du kan höra den i sin helhet och skapa dig en egen uppfattning om metoden som Uppdrag Granskning använder.

Du låter kritisk, är du det?

Det är viktigt att polisen granskas. Allmänheten är vår uppdragsgivare och de har rätt att veta vad vi gör och varför vi gör det. Men på det här sättet blir det inte en nyanserad bild av händelsen som kommer fram. Min uppfattning är att de inte ens försöker vara opartiska och ge båda sidor en ärlig chans att förklara. Mediologiken är tydlig att det ska finnas en vinkel, en ond och en god part och en liten enskild människa mot en stor myndighet. Alla de ingredienser-

na brukar finnas med när man arbetar med journalistik, men Uppdrag Granskning som representerar Public Service drar det här till sin yttersta spets genom sina arbetsmetoder.

Kan du ge ett exempel på det?

Ett exempel är att intervjuaren överlämnar ett papper till Mats och ställer en fråga i stil med ”var står det att...”, Mats börjar läsa och inledningsvis läser han på fel rad eftersom det först i texten handlar om mannens kompis som också fått följa med till polisstationen. Några rader längre ner står det om mannen och när Mats korrigerat läser han sedan om rätt person. Men Uppdrag Granskning tar bara med den första delen när han läser fel, vilket gör att man uppfattar det som att han inte är insatt i ärendet. Det är han, men det verkar inte Uppdrag Granskning intresserade av. Ett annat exempel är sättet de hanterat flera av de poliser som syns på filmen i arresten. Poliserna har avböjt att medverka eftersom de är juridiskt friade och inte vill förknippas med övervåld. Ändå har Uppdrag Granskning letat upp deras hemnummer och ringt flera gånger trots att poliserna sagt vid första telefonsamtalet att de inte vill vara med. Tänk dig själv att vara med i ett TV-inslag som ses av många människor där du målas upp som en brottsling trots att du är rättsligt frikänd i två instanser. Det ska du sedan förklara för dina barn, släkt, vänner och grannar.

Uppdrag Granskning har detaljerade riktlinjer för sitt arbete som de skriver om på sin hemsida, menar du att de inte följer dem?

De skriver bland annat att det under researchen är lika viktigt att ta fram uppgifter som talar emot deras hypotes som de som talar för. Jag upplever inte att de någon gång varit intresserade av vår bild, utan under den 36 minuter långa intervjun ställs i princip samma frågor om och om igen. Uppdrag Granskning skriver också att de ska leva upp till kraven på saklighet och opartiskhet. Min uppfattning är att de inte ens försökt vara opartiska och ge en nyanserad bild.

Fanns det inget i kontakten med Uppdrag Granskning som var positiv?

Jag vill säga att trots att det var infekterat inför intervjun har det därefter varit en annan samtalsstön igen. När de var klara med pro-

grammet var det inga problem när vi sa att vi ville se inslaget innan det skickades ut till övriga medier dagen innan sändning. Det jag vänder mig emot är att de så onyanserat tar parti mot oss och inte sätter in de två minuterna i arresten i ett sammanhang på 30 minuter som de här poliserna har haft med mannen att göra. Upprinnelsen till omhändertagandet kan vi på grund av sekretess mot enskild person inte gå in på. Det är frustrerande eftersom vi blir bakbundna och inte kan ge hela bilden till allmänheten. Men å andra sidan är det ett skydd för den enskilda människan som jag i grunden tycker att lagstiftaren har haft en god tanke med.

Bilaga 6. Intervjuguider

Lokal massmedierepresentant

Om mig

Mitt namn är Patrik Thunholm. Jag är anställd som polisinspektör vid polismyndigheten i Stockholms län. Från den anställningen är jag tjänstledig sedan januari 2012. Mellan januari 2012 till augusti 2013 arbetade jag som lärare på Polishögskolan i Sörentorp. From den 1 september 2013 innehar jag en deltidsanställning som ombudsman på Polisförbundet och en annan deltidsanställning som doktorand vid Linköpings universitet. Vid sidan av arbetet på Polishögskolan påbörjade jag i januari 2013 distansstudier vid Högskolan i Borås. Under vintern 2013 avslutar jag dessa med ett examensarbete på temat myndighetskommunikation och makt.

Studien

Syftet med studien är att med utgångspunkt i ett konkret och aktuellt fall närmare undersöka vad som händer strategiskt kommunikativt vid en polismyndighet i samband med att media redovisar en bild som bjuder på negativ publicitet. Det aktuella fallet rör ett omhändertagande av en berusad person i Jönköping (hösten 2012). Fallet kom att få en del medial uppmärksamhet genom bland annat SVT-programmen Uppdrag granskning och Debatt. Dessförinnan (april 2013) bjöds lokala medier i Jönköpings län in till en pressträff om polisens konflikthantering. Under träffen visade polisen bl.a. hur de arbetar med gripanden och omhändertaganden. Aktuell studie genomförs i huvudsak såsom en retorisk textanalys av det offentligt producerade myndighetsmaterialet tillsammans med en analys av maktbegreppet i kommunikationssammanhang.

Behandling av svar

Deltagandet i studien är frivilligt och svaren kommer att presenteras anonymt. Du kan välja att svara de frågor som du själv vill.

Frågor

1. Kan du beskriva dina arbetsuppgifter kortfattat?
2. Om du skulle beskriva ovan pressträff med några få meningar, hur skulle det låta då?
3. Hur ser du på syftet med pressträffen?
4. Var det något som du ville se eller fråga om, men inte fick se eller fick svar på?
5. I anledning av Uppdrag gransknings reportage om fallet William (den 8 maj 2013) använde polismyndigheten bland annat egna kanaler för att kommunicera sin bild av det inträffade. Hur ser du som journalist på:
  - denna typ av myndighetskommunikation?
  - att i förekommande fall få en än mer aktiv motpart?
6. Är det något annat du vill berätta som inte har frågats om?

Svar

Svar mailas till kontakt@polisforskning.se

Har du några frågor är du välkommen att kontakta mig på ovan mailadress eller på tfn 0725-47 87 00.

Tack för din medverkan!

Kommunikationschefen

Om mig

Mitt namn är Patrik Thunholm. Jag är anställd som polisinspektör vid polismyndigheten i Stockholms län. Från den anställningen är jag tjänstledig sedan januari 2012. Mellan januari 2012 till augusti 2013 arbetade jag som lärare på Polishögskolan i Sörentorp. From den 1 september 2013 innehar jag en deltidsanställning som ombudsman på Polisförbundet och en annan deltidsanställning som doktorand vid Linköpings universitet. Vid sidan av arbetet på Polishögskolan påbörjade jag i januari 2013 distansstudier vid Högskolan i Borås. Under vintern 2013 avslutar jag dessa med ett examensarbete på temat myndighetskommunikation och makt.

Studien

Syftet med studien är att med utgångspunkt i ett konkret och aktuellt fall närmare undersöka vad som händer strategiskt kommunikativt vid en polismyndighet i samband med att media redovisar en bild som bjuder på negativ publicitet. Det aktuella fallet rör ett omhändertagande av en berusad person i Jönköping (hösten 2012). Fallet kom att få en del medial uppmärksamhet genom bland annat SVT-programmen Uppdrag granskning och Debatt. Dessförinnan (april 2013) bjöds lokala medier i Jönköpings län in till en pressträff om polisens konflikthantering. Under träffen visade polisen bl.a. hur de arbetar med gripanden och omhändertaganden. Aktuell studie genomförs i huvudsak såsom en retorisk textanalys av det offentligt producerade myndighetsmaterialet tillsammans med en analys av maktbegreppet i kommunikationssammanhang.

Behandling av svar

Deltagandet i studien är frivilligt. Du kan välja att svara de frågor som du själv vill.

Frågor

1. Kan du beskriva dina arbetsuppgifter (i anledning av aktuell kommunikationsinsats) kortfattat?
2. Vilka tankar fanns bakom att offentligt kommentera Uppdrag gransknings metoder?
3. Vilka metoder använde ni, och varför valde ni att använda just dessa för att ge er bild av ingripandet och av SVT Uppdrag gransknings metoder?
4. Hur ser du på frågan om eventuella gränser för det godtagbara i myndighetens kritik av medias arbetsmetoder?
5. Finns det någonting i er kommunikationsinsats som du är särskilt nöjd eller missnöjd med?
6. Är det något annat du vill berätta som inte har frågats om?

Svar

Svar mailas till kontakt@polisforskning.se

Har du några frågor är du välkommen att kontakta mig på ovan mailadress eller på tfn 0725-47 87 00.

Tack för din medverkan!

Polisens ökade kontroll över vad som kommuniceras och hur i kombination med medborgares tillgång till mobilkameror och sociala medier har lett till en slags polarisering av makt. Att massmedias position som maktfaktor dessutom har försvagats gör det möjligt att tala om en kommunikativ maktförskjutning.

Rapporten tar sin utgångspunkt i ett massmedialt uppmärksammat fall och beskriver vad som kan hända kommunikationsstrategiskt vid en polismyndighet i samband med att massmedia redovisar en bild som bjuder negativ publicitet. Legitimitetsskapande kommunikation presenteras som begrepp. Det handlar om extern kommunikation med bibehållet förtroende och legitimitet som främsta syften och där avsändaren söker påverka mottagarens bild av verkligheten i sin strävan att upprätthålla det sociala kontraktet och motverka legitimitetsgap.

Patrik Thunholm är polis och doktorand. Han har en fil. mag. med Rättsvetenskap som huvudämne och en fil. mag. inom området Biblioteks- och informationsvetenskap. Innan polisutbildningen tog han examen och arbetade som yrkesofficer.